

רוקדים

מגזין לריקודי עם ומחול

NIRKODA

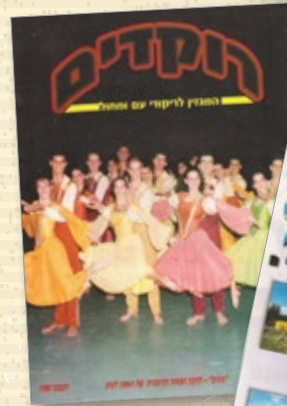
עמותת ארגון המדריכים
והיוצרים לריקודי עם

גליון מס' 100 | ינואר 2019 | מחיר 30 ש"ח

גליון 100 רוקדים ה-100

רוקדים

מגזין לריקודי עם ומחול

NIRKODA

עמותת ארגון המדריכים
והיוצרים לריקודי עם

ירון מישר

רות גודמן

דני עוזיאל

קוראים יקרים,

זהו גיליון ה-100! עושים היסטוריה!

דרך ארוכה עשינו עם עיתון "רוקדים-נרקודה"...קצת על ההיסטוריה של ההפקה הזו וגם מחשבות ותובנות שנות.

"לעשות תרבות" זה עניין קשה המצריך משאבים כספיים גדולים מאוד וגם כוח רצון ונחישות. שנים רבות עשיתי זאת בכל כוחי. מימנתי מכיסי והמשכתי. הפקתו המתמשכת של המגזין מתאפשרת עד היום הרבה מאוד בזכות התמיכה שקיבלתי מהמכון לריקודי-עם (IDI), ניו יורק. למילה הכתובה - לגיליון מודפס יש כח ויש ערך תרבותי-היסטורי. זו דעתנו ודעת רבים אחרים. אנו, עורכי העיתון, רוצים מאוד שהעיתון ימשיך להתפרסם ונפעל ככל יכולתנו כדי שיצא גם בדפוס וגם כעיתון אינטרנטי. ברצוננו להנגיש את המגזין לכמה שיותר אנשים כמו גם לתת הזדמנות לאנשי הקהילה לחלוק את מחשבותיהם לגבי הדרך הטובה ביותר לשמר את יופי העבר ולשלב חומרים חדשים.

למען עתיד ריקודי העם המדאיג את כולנו, ותוך כבוד והערכה לעבודת המדור לריקודי עם במשרד התרבות, אנו פונים ומבקשים את תמיכתם בכדי שנוכל להמשיך בהפקה זו, ובפיתוחו של אתר "רוקדים". אנו גם קוראים לכל אחד ואחד מכם הקוראים לעודד את הצטרפותם של מנויים חדשים ולתת את תמיכתו הבסיסית בהצטרפות כ-VIP באתר "רוקדים".

בפסטיבל אשדודאנס התקיים פאנל מומחים תחת הכותרת "המחול הישראלי לאן?" וזו הינה הכתבה המרכזית בעיתון זה. הדיון היה אמנם על ריקודי עם לבמה, אך הוא נוגע במישרין גם לריקודי העם בהרקדות. מומלץ לקרוא!!

עוד בגיליון זה:

- **עמוס אורן** כותב על גברי לוי שהלך לעולמו לפני מספר חודשים. איש אשכולות.
- **אלכס הובר** מדווח-כותב על "טקס פרסי המחול" שנערך בפסטיבל אשדוד דאנס ובפינתו הקבועה צילם וכתב על המפגש החודשי המיתולוגי בחולון "שבת של שושנים" המתקיים כבר שנים רבות בניצוחם של משה אורון, אשר ויצמן, חיים צמח ואייל קרבלניק. מי שלא רוקד שם מפסיד!!
- **דוד בן אשר** כותב לנו על "הכנס הראשון למחול בחינוך המיוחד". באמת משהו מיוחד... ויש גם תאריך לכנס הבא בחודש מאי בשנה זו.
- ריקוד החודש של **עופר אלפסי** "טוב כזה".

קריאה ומחולות מהנים,

ירון מישר, רות גודמן ודני עוזיאל - עורכים

גיליון מס' 100 | ינואר 2019 | מחיר 30 ש"ח

3 חתיכת היסטוריה בכתובים
עבר הווה, געגועים ומחשבות...
ירון מישר

6 המחול הישראלי לאן?
רב שיח בהשתתפות
כוריאוגרפים מובילים בארץ
לבנת בן חמו

16 טקס פרסי המחול הישראלי
אלכס הובר

18 כנס המחולות הראשון לחינוך המיוחד
דוד בן אשר

20 ריקוד החודש: טוב כזה
עופר אלפסי

22 ההורה עם ה"היי"
לזכרו של גברי לוי ז"ל
עמוס אורן

24 קורס מדריכי ריקודים לאוכלוסיה עם צרכים מיוחדים
עדי חבד, יו"ר ארגון הרוקדים

25 החוויות של אלכס
המצלמה של אלכס הובר:
"שבת של שושנים" יומולדת 7
עדיין אוחזים ידיים במעגל

■ עריכה גרפית: **אנה קדרי**

■ המערכת:

"רוקדים", רח' משה דיין 96/35, ת"א 67320

פקס: 03-5613651

נייד: 052-5627447

דוא"ל: rokdim@rokdim.co.il

אתר רוקדים באינטרנט:

<http://www.rokdim.co.il>

■ מו"ל:

"רוקדים-נרקודה", בשיתוף המכון לריקודי-עם (IDI), ארה"ב, נשיא: **בוב לוין**, יו"ר: **טד קומט**

■ עורכים: **ירון מישר, רות גודמן, דני עוזיאל**

■ חברי מערכת: **שני קרני אדוקולסי,**

הוני גולדפיין, בני לבי, רות שנברג

למנוי לחץ כאן

ירון מישר

חתיכת היסטוריה בכתובים

עבר הווה, געגועים ומחשבות...

כל הגיליונות של "מידעם", "רוקדים" ו"רוקדים-נרקודה" נמצאים בספריה למחול בבית אריאלה בת"א ובבית הספרים הלאומי בירושלים. אני בטוח שיש גם מספר קוראים המחזיקים את כל הגיליונות

המידעם הראשון

לא כל ה"מרקדים" (או "מדריכים") הסכימו לחלק אותם בחוגים באמנם: "מדוע שאפרסם את ההרקדות של המתחרים?...". לעומתם היו רבים שתמכו, פרגנו ואפילו פרסמו ועזרו לי במימון הכבוד. ביניהם אזכיר את "נועם וצורי" (נועם חבר וצורי מכלוף), "במבילי", "אתגר" ו"אמיר גולן" שרכשו פרסומים ועזרו במימון העיתון.

הו גיליון ה-100. זו הזדמנות להביט לאחור, להיזכר וקצת להתגעגע וכן... גם להיות גאה על מה שעשיתי ולא להצטער על מה שלא כל כך הצליח (והיו כמובן גם כישלונות...).

ההתחלה

הרעיון להפיק עיתון היה של מורי וידידי משה אסקיו (ניו יורק), שהציע לי לעשות עלון מידע: "היכן יש חוגים והרקדות". אני הוספתי לרעיון זה גם כתבות ובתחילת הדרך פורסמה כתבה אחת בכל עיתון. היה חשוב לי שזו תהיה גם במה רעיונית ומקום לדיונים (וכאלה אכן היו בשפע).

מהר מאוד הסתבר לי שכאשר יש כתבות, יש חילוקי דעות, אזי תמיד תמיד אני כעורך ומו"ל (ולפעמים גם ככותב), אצא "לא בסדר". היו הרבה כעסים ובעיקר "החרמות". אנשים העוסקים בתרבות המחול שמעולם לא הפנימו את המשפט החשוב: "איני מסכים לאף מילה שלך, אבל אני מוכן למות על זכותך לומר אותה", המיוחס לוולטר (Voltaire), פילוסוף וסופר צרפתי (1694-1778). אני לא נשברתי. נתתי במה פתוחה ככל האפשר.

מידעם

"רוקדים-נרקודה" התחיל כ"מידעם" והתפרסם לראשונה באמצע 1987. אח"כ התפרסמו עוד 4 מהדורות (כל חודשיים) עד אמצע 1988. השם העסקי אז לא היה "רוקדים" אלא "מרכז ההקלטות לריקודים עם" שהתנהל מתוך דירה שכורה ברח' ברדיצ'בסקי 20 ת"א. מי זוכר? אימיילים לא היו אז. כל המידע נאסף באמצעות הטלפון. הטקסט הוקלד במדפסת ביתית עם מעבד התמלילים "אינשטיין" ונערך על "שולחן אור". ההדפסה בדפוס בשם "הדפוס החדש" שמדפיס את "רוקדים" עד היום. הגיליונות הראשונים הודפסו ב-10,000 עותקים כל מהדורה וחולק חנם בהרקדות.

מידעם מס' 3 - שער אחורי

מידעם מס' 3

"רוקדים" בצבע

"פסטיבל מחול כרמיאל" הראשון התקיים ביולי 1988. לקראת הפסטיבל התקשרה אלי חברת הפקות בשם "תהילה" (המנכ"ל היה והינו רוקד מראשון לציון), והציע לי הפקה משותפת של העיתון - בצבע. נענית בשמחה. מונתה ועדת מערכת שכללה אנשים חשובים

באמצעות מנויים שנתיים לכ-100 ספריות ציבוריות ברחבי הארץ. תמיכה זו השיג **ד"ר דן רונן** שהיה אז מנהל "אגף התרבות והאמנות במשרד החינוך" ושגם כתב הרבה כתבות לעיתון "רוקדים" במשך השנים.

שותפי אמת

החל מגיליון 64 (לקראת פסטיבל מחול כרמיאל 2004), העיתון מופיע תחת הלוגו "רוקדים-נרקודה". "נרקודה" הינו ארגון ללא מטרת רווח שהוקם על ידי **פרד ברק ז"ל** וממשיכו **דני עוזיאל ורות גודמן יבל"א**,

מידעלם מס' 5

מידעלם מס' 4

"רוקדים-נרקודה" התחיל כ"מידעלם" והתפרסם לראשונה באמצע 1987. הרעיון להפיק עיתון היה של מורי וידידי משה אסקיו (ניו יורק), שהציע לי לעשות עלון מידע: "היכן יש חוגים והרקדות".

חברים טובים הפועלים שנים רבות לקידום ריקודי העם בארה"ב באמצעות ארגון IDI. דני הציע לתמוך כספית בהפקת העיתונים ובלבד שהכתבות תתפרסמנה גם באנגלית ושהמנויים שלהם יקבלו את העיתון לביתם. האמת שעד היום, כבר 14 שנים ברציפות, העיתון מופק בזכות תמיכתם ובזכות עקשנותי הרבה. אני מודה בכל ליבי לרותי ודני ולארגון IDI בניו יורק. על התמיכה הכספית, על תרגום הכתבות ועל השותפות רבת השנים המאפשרת את ההפקה הזו.

בעלי שם בתחום (**ד"ר דן רונן, יואב אשריאל, תרצה הודס, רינה שרת, יונתן גבאי ז"ל, ד"ר צבי פרידהר ז"ל, תמר אליגור ז"ל, רינה שרת, הלל מרקמן ועוד**) הובא עורך חיצוני וגרפיקאי. ניתן לעיתון השם "רוקדים" והופק הלוגו הקיים עד היום. העיתון יועד למנויים בלבד.

רוקדים - גיליון הראשון בצבע עם חברת תהילה כרמיאל - מפסטיבל ועד בכלל

5 גיליונות יצאו בהפקה משותפת עד ש"תהילה" הבינה שאין כאן "רווחים" והחליטו לפרוש. אני לא התייאשתי והמשכתי להפיק עיתונים בשחור לבן. העיקר שיהיה מידע על הרקדות וכתבות מעניינות. המשכתי לבד עד 1995 עם 6 גיליונות בשנה (כל חודשיים גיליון, קשה להאמין...). בעריכה עצמית ו"גרפיקה" אישית שלי על נייר מילימטרי ובעזרת שולחן אור. עבודת נמלים...

החזרה לצבע

"רוקדים" מספר 32, לקראת פסטיבל כרמיאל 1995, שוב הודפס בצבע עם צירופה של חברת AV כשותפה בעיתון. שוב הבאנו עורך חיצוני וכמה חברים למערכת, אבל גם זה החזיק מעמד רק שנה אחת...

שוב נשארתי לבד אך המשכתי לערוך ולהפיק גיליונות "רוקדים" בצבע, למרות הקשיים וכאלה לא חסרו. במשך השנים היו עוד מתעניינים שרצו להיכנס שותפים בעיתון (חברת "שיבולת" של **גברי לוי ז"ל**, "מחול בישראל" ואחרים) אבל שום דבר לא עבר לפסים מעשיים.

היו גם "מתחרים" שניסו להפיק עיתונים לריקודי עם ("מחולות" למשל, ואחרים) אך מהר מאוד ראו שזה לא "עסק כלכלי".

לאורך הדרך קיבלתי תמיכה קטנה ממשרד החינוך

4 "רוקדים": המגזין לריקודי עם ומחול

ועדת מערכת מורחבת

רוקדים - גיליון 32

רוקדים - גיליון 10

רוקדים - גיליון 6

רוקדים 5 - גיליון האחרון עם חברת תהילה

חיפוש כתבות לפי: נושא הכתבה (וגם נושא משני), שנת פרסום, מספר גיליון, שם הכתב... ריכוז כל הכתבות באינטרנט בצורה זו ייתן מענה לרבים המחפשים חומר כתוב על ההיסטוריה של ריקודי העם הישראליים. אני מאמין ומקווה שתמיר שרצר, המתכנת שלנו, יבנה עמוד כזה באתר ושגם יהיה לי כח וזמן להעלות לשם את כל הכתבות כי זה המון המון עבודה.

מחשבות

פעמים רבות אנו שואלים את עצמנו ואחרים: "מה כל כך מיוחד בריקודי העם? מדוע אנחנו מקדישים כל כך הרבה זמן לריקודים האלה? מה באמת גורם לנו את ההנאה מהריקודים? האמת היא שיש לנו מניעים וסיבות רבות להנאתנו זו כמו ספורט, מפגש חברתי, חיפוש זוגיות, חיפוש קשרים וריגושים, אהבה לשירי ארץ ישראל, לתרבות ישראלית, שיפור הזיכרון, חיזוק הקואורדינציה. עולם מלא של סיבות, אבל הרשו לי להציע משהו נוסף שהוא אולי מקשר ומאחד בין הסיבות הנ"ל והוא- הוא הנקודה החשובה: אנו נהנים לעשות פעילות אחידה מתואמת בצוותא, עם אנשים רבים, לראות את ה"מסה האנושית" הגדולה עושה את אותן התנועות, באותו כיוון זרימה, בתאום מלא בין בני הזוג ובין האחרים במעגל, (לצלילי שירים וזמרים שאנו כל כך אוהבים). ההרגשה של האדם הפרטי שהוא חלק מהמון אנשים המתנועעים בדיוק כמוהו היא הרגשה שעושה המון טוב לנשמה.

האם אפשר לרקוד ריקודי עם לבד בסלון? האם נעים לרקוד בהרקדה של 10 אנשים? אני מניח שרובנו נשיב "לא!" אבל כשאני מסתכל היום מתוך המעגל או מהצד אני מוסיף ושואל: "האם עדיין יש לנו את אותו התאום והסנכרון שהיה לנו פעם? האם כולנו רוקדים את אותם הצעדים ובאותו הכיוון?" וגם: "האם כולנו רוקדים את אותם הריקודים?" האם התהליך העובר עלינו כיום מוביל להידוק וחיזוק אותה אחידות ואחדות, או חו"ח אנו בעיצומו של תהליך הפוך?

פעמים רבות חשבתי ביני לבין עצמי: "כיצד זה שהפקה חשובה זו אינה נתמכת על ידי הממסד הישראלי, אלא דווקא על ידי ארגון היושב בחו"ל."

המעבר לאינטרנט

החל מגיליון מספר 68 (נובמבר 2005), הפסקנו להדפיס את "לוח ההרקדות" בעיתון עצמו כיוון שכל המידע הוצג באתר "רוקדים" והיה נגיש בקלות וגם עודכן באופן שוטף. כך נשאר לנו הרבה יותר מקום לכתבות בעברית ובאנגלית ואנחנו מייחסים חשיבות עליונה לכתבות אלה.

פעמים רבות חשבתי ביני לבין עצמי: "כיצד זה שהפקה חשובה זו אינה נתמכת על ידי הממסד הישראלי, אלא דווקא על ידי ארגון היושב בחו"ל?"

היום, עם גיליון ה-100, אנחנו שוקלים מעבר לעיתון אינטרנטי שישלח למנויים בדוא"ל (אימייל) "און ליין" אך עדיין מחפשים מימון אמיתי שבכל זאת יאפשר להמשיך ולהפיק עיתונים מודפסים על נייר, בהכירנו את החשיבות הרבה של מוצר ממשי ביד.

החלום

דפדוף בעיתונים הישנים מגלה "אוקיאנוס" של חומר חשוב ומעניין לאורך שנים רבות. כל הגיליונות של "מידעם", "רוקדים" ו"רוקדים-נרקודה" נמצאים בספרייה למחול בבית אריאלה בת"א ובבית הספרים הלאומי בירושלים. החלום שלי שהכל יהיה נגיש גם באתר "רוקדים", שאוכל להעלות את כל הכתבות ל"רוקדים" עם מנוע

המחול הישראלי לאן?

פסטיבל אשדודאנס
1.8.2018, יום ד',
19:00, מרכז מונארט

רב שיח בהנחיית לבנת בן חמו בהשתתפות כוריאוגרפים מובילים בארץ

לאחר הפסטיבל פניתי, עם הפתיח הזה, לכל משתתפי הפאנל ולכוריאוגרפים רבים נוספים. תשובותיהם בכתב, של אלה שנענו לאתגר, ניתנות כאן לעיונכם ולתגובותיכם. (סדר הכותבים לפי א-ב של שם המשפחה)

בארי אבידן

כוריאוגרף להקות מחול בארץ מאז שנת 1981. כוריאוגרף ומנהל אמנותי של להקות כרמל חיפה ולהקת הורה תקווה בפתח תקווה. עבד בעבר עם חבצלות-נתניה, הורה רעים-חולון, שקדיה-רעננה, שדרות, הורה עפולה, הורה עמל-חדרה, קרית שמונה, אשקלון, בוניאר ירושלים, הדרים-רחובות ועוד. כוריאוגרפיה ל"טכס הדלקת המשואות" בהר הרצל, יום העצמאות 2011, ל"טכס המכבייה ה-15", מנהל אמנותי של ערב הפתיחה ב"כרמיאל 2000". מעצב תלבושות ללהקות מחול, מחזות זמר ומופעי במה.

כאדם וכיוצר המעורה רבות בפולקלור ובתרבות הישראלית, כעומד מאחורי להקת המחול "הללויה" המייצגת את ישראל פעמים רבות בפסטיבלים ואירועים בחו"ל, שמעתי פעמים רבות ממארגני ומפיקי פסטיבלים בעולם בהם ביקרנו, טענות כלפי להקות מחול ישראליות שהופיעו במסגרתם, המת'מרות להביא פולקלור ישראלי: "זהו מחול שאינו ברור ואשר מעורב בו מחול מודרני, ג'ז וקלאסי", כשלעניין דעתם של המזמינים, אין למחול זה ולו במעט, סממנים של פולקלור ככלל וכפולקלור ישראלי בפרט! לא זאת בלבד, חלקם אף נשמע נחרץ בהצהרה שלא יזמינו להקות ישראליות בעתיד! (ולא מסיבות אנטישמיות). מי כמוני, כפורץ דרך בזמני וכשובר מוסכמות קודמות יודע כמה חשוב לחדש וכמה חשוב לפרוץ גבולות, ואיני נגד מחול ישראלי "עכשווי" (מושג

פסטיבל אשדודאנס התקיים רב שיח שכותרתו "המחול הישראלי לאן?" המנחה, **לבנת בן חמו** פתחה: "יש סימן שאלה גדול בנוגע לעתידו של המחול העממי הישראלי: אין מספיק תקציבים, ובכלל גם אין מספיק הערכה למה שמביא המחול העממי". השאלה הראשונה הופנתה **לבארי אבידן**:

"הריקודים במחול העממי הרי מופצים באינספור מדינות, נלמדים בהתלהבות רבה והנציגים של המחול העממי הופכים הלכה למעשה לשגרירים מצטיינים של ישראל בעולם. אז למה המדינה לא פורסת את חסותה? זה הרי האינטרס שלה שהשם של התרבות הישראלית בעולם יגדל ויתעצם..."

בארי החל את תשובתו בצטיטה שהשאירה אותי בהלם: "מי אמר?", שאל בארי -

"כל אמנות הנכתבת או נוצרת ע"י יהודי לעולם תישאר בגדר חזרה על תכנים זרים. מעולם לא הייתה ליהודי אמנות משלו ומכאן שאף פעם לא יהיו לו חיים כשרים לביטוי אמנותי. יצירה אמנותית חייבת להיות, אפילו לא במודע, ביטוי לרוחו החיה של העם. מעיין זה חתום בפני היהודי, כי מעיין ההשראה היחידי שעומד לרשותו היא המסורת המאובנת אשר מנעה ממנו לאהוב את עצמו והתחדשותו."*

הדיון התרכז בנעשה בתחום הריקודים לבמה, אך הדברים, לדעתי נוגעים ישירות גם לתחום ריקודי העם בהרקדות והוא נע בין שני קטבים קיצוניים (כמובן עם הרבה גווני ביניים) ואנסח קטבים אלה כך: המחול הישראלי לבמה ראוי שיהיה לו קשר למקורות היהודיים-תנכיים-היסטוריים של עם ישראל ולהוויה של התהוות המדינה ושל החיים בה כיום.

אנחנו חלק מעולם "גלובאלי" בו יש זרמי מחול רבים, וחדשנות מתמדת, המושכת אליה את הרקדנים הצעירים ואת הקהל. חשוב לנו דור ההמשך של צעירים מוכשרים (בעיקר בנים שחסרונם מורגש בגדול) וחשוב לתת "שואו טוב". לשם כך עלינו "לזרום" עם המחול העולמי ועם ההשפעות של סוגי מחול שונים (בלט, מודרני, ג'אז, היפ הופ, ברייקדאנס, סמבה, זומבה ודומיהם).

* ציטטה מפי ריכרד וגנר מהמאה ה-19.

"כל אמנות הנכתבת או נוצרת ע"י יהודי לעולם תישאר בגדר חזרה על תכנים זרים. מעולם לא הייתה ליהודי אמנות משלו ומכאן שאף פעם לא יהיו לו חיים כשרים לביטוי אמנותי."

"יצירה אמנותית חייבת להיות, אפילו לא במודע, ביטוי לרוחו החיה של העם. מעיין זה חתום בפני היהודי, כי מעיין ההשראה היחידי שעומד לרשותו היא המסורת המאובנת אשר מנעה ממנו לאהוב את עצמו והתחדשותו."

ריכרד וגנר

השירים שלך יהיו ודאי החלק המרנן ביותר בסידורי התפילה החדשים שלנו. הם יהיו המזמורים המושרים ליד השולחנות ובכל הגנים!"

האם מי מאיתנו יהיה כזה במחול? האם מי מאיתנו מבין את דרכה של נעמי שמר שלא סתתה ולו במעט מזמר/מוזיקה/לחנים ישראליים?

קשה כמובן להגדיר שיר ישראלי, אך כשאתה שומע שירים של נעמי שמר (ואחרים) אתה יודע שזהו "שיר ישראלי!"

ונכון; גם קשה להגדיר ריקוד עם ישראלי לבמה. בכל העולם ריקודי העם לבמה נקראים "ריקודי אופי" (character dances) כי הפולקלור הוא תמצית הסמלים הלאומיים וההיסטוריים החשובים; הוא מתאר את האקלים, הטבע, המנהגים של העם, האופי של העם. ואני שואל בזעקה כואבת, כשאנו רואים את ריקודי הלהקות על במה, האם אנו באמת יודעים (לאחר שהשתקנו כמובן את המוזיקה והתנועה בלבד מדברת), האם אנו יודעים שזה ישראלי? עם יד על הלב...

ח.ג. ביאליק אמר לחבר'ה בקבוצת דגניה ב-1926 "לא יספיקו לכם הכוחות אם תירצו ליצור הכל מחדש".

גדי ביטון

מרקיד כוריאוגרף ומנהל אומנותי במחול הישראלי, ראש מדור פולקלור, במשרד החינוך. מפיק ומנהל אמנותי של "קמפ בתנועה" באילת.

כל דור עושה את אותו דבר לדור הקודם. כנראה בגלל שבשלב כלשהו בהתקדמות המקצועית, קצת "נתקעים", מתבגרים. כבר לא יודעים איך לחבר את עצמך להוויה הנוכחית. נראה לך כאילו הכל הולך ונהרס והדברים שהצעירים עושים הם לא לעניין ולא במקום.

שהתפתח בשנים האחרונות מאז עזיבתו של הגורו של כולנו יונתן כרמון, את רחבות הריקודים... כזה או אחר חלילה, האם "עכשווי" כוונתו ל"עכשיו"?

איפה המושג פולקלור? איפה המסורות? המנהגים? **ברל כצנלסון** אמר: "דור חדש ויוצר, אינו זורק אל גל האשפה את ירושת הדורות, הוא בוחן בודק, מרחיב ומקרב ויש והוא נאחז במסורת קיימת ומוסיף עליה ויש שהוא יורד לגלי הגרוטאות חושף נשכחות ממרק אותן מהחלודה ומחזיר לתחייה מסורת קדומה שיש בה כדי להזין נפש דור חדש!"

אז איפה "הקודם", ב"עכשווי" הזה? איפה ההיחזות במסורות קדומות? והיום זה עכשווי, ומה אחר-כך? "עתידיני"? איבא דוגמאות מאומנויות אחרות: בציר למשל; יש את המושג ריאליסטי לפני סוריאליסטי ושאר שבירת מוסכמות (קוביזם, אוונגרד וכו') תדע קודם לצייר פורטרט פשוט לפני סגנון חדש...

במוזיקה לדוגמה: שירי עם נשארים שירי עם בכל התרבויות בעולם, ואף ניתן לחדשם, למרקם ולהפכם לקלאסיקות כמו שעשה המלחין המוזיקאי **יוהנס ברהמס**, בלוקחו מחולות הונגריים כפריים והפיכתם לקלאסיות קלות. או כפי שעשה המוזיקאי **פרנץ ליסט** כאשר איגד מנגינות עממיות שנוגנו על-ידי להקות צועניות והפיכתן לרפסודות הונגריות קלאסיות.

גם במחול חייבת להיות הגדרה ברורה מהו מחול עממי; ואם רוצים לפרוץ ולשנות, אין עוד מקום לקרוא לזה מחול עממי פולקלוריסטי (כפי שנעשה עם הרפסודיות והמחולות ההונגריים).

באם נביט סביבנו ונסתכל על להקות מחול פולקלוריסטיות בעולם (גם אם הן משלבות טכניקה גבוהה), כמו: מוסייב - מחול רוסי ברור! מזובשה - מחול פולני ברור. פולקלוריקי דה צ'ילה - מחול צ'יליאני ברור. הלהקה הלאומית של גאורגיה - מחול גאורגי ברור! נוכל בנקל לזהותן ולקטלגן בסגנון העמי והתרבותי ממנו הם באים ושואבים!

כמותו גם המחול הישראלי העממי פולקלוריסטי, באם הוא מוגדר שכזה (ואכן ההגדרה קובעת מאוד בחו"ל...), חייב להיות מורכב מתנועות ריקודי העם, באלמנטים, בתבניות, במבנים וברעיונות השואבים מהתוכן העממי - ריקודי עם והמיוחסים באופן שאינו משתמע לשתים פנים, לפולקלור הישראלי!

האם גם במחול העממי שלנו נוכל לפתח ולהציג יוצרים שידעו להנחיל לדורות הבאים מחול לטכסים, לחתונות, לשמחות, לתפילות וכו' כפי שעשו בזמר העברי **נעמי שמר**, **משה וילנסקי**, **סשה ארגוב**, **דובי זלצר** או **נחום היימן**?

כמו שאמר חיים חפר על נעמי שמר (במופע שנערך לכבודה: "על כל אלה" הדרן לנעמי שמר מאי 1991): "אני מבטיח לך נעמי, שעוד בדור הזה ובעוד 100 שנה

המחול הישראלי העממי פולקלוריסטי, חייב להיות מורכב מתנועות ריקודי העם, באלמנטים, בתבניות, במבנים וברעיונות השואבים מהתוכן העממי והמיוחסים לפולקלור הישראלי!

אני חושב שמה שקורה הוא שכל דור שלא יודע להתחבר להוויה העכשווית, נראה לו שמה שעושים היום זה לא בסדר ומשחיתים את הפולקלור ואני חושב שזה לא כך

באחת השיחות שמעתי את **שלמה ממן** אומר שבכרמיאל הם עושים ריקודים לא פולקלוריסטים, ותוך כדי הוא אומר: "אני יודע מה זה, כי גם אני בעבר, כשעשיתי את 'מחול השניים' אמרו לי שזה לא פולקלור, אבל היום כולם יודעים שזה פולקלור".

במקביל, הוא מספר תמיד על **יואב אשריאל**, שאמר על הריקוד "שמרי לי על המנגינה": "תשמע, זה לא ריקוד עם,

אבל בוא, נלמד את זה בהשתלמות, כדי שתהיה לנו לפחות הופעה יפה". אף אחד לא דימיין באותו שלב, שריקוד זה יהיה ריקוד למתחילים בחוג ריקודי עם והכי מיינסטרים שיכול להיות.

כשחברתי את "אהבה קצרה", בערך חצי מהכוראוגרפים של ריקודי העם, אמרו לי שאני קצת לא נורמאלי ו"מה זה רוקנרול בתוך ריקודי עם?" ואחרי זה עשיתי את "קפה אצל ברטה" וגם הגיבו אותו דבר, ולאט לאט, הז'אנר הזה חדר להרקדות.

כשחברתי ריקוד ל"היא לא יודעת מה עובר עלי", כתב עלי אז **יואב אשריאל** בעיתון "רוקדים" (היום רוקדים-נרקודה): "לאן הגענו? שחובר ריקוד לשלמה **ארצי**, ל'היא לא יודעת מה עובר עלי', אולי חסר שהוא גם יחבר ריקוד על **אביב גפן**".

אביב גפן, באותה תקופה, היה "אנחנו דור מזוין", אבל היום אביב גפן הוא סופר מיינסטרים והוא עושה שירים עם **מתי כספי** ושירים הכי ישראלים שאפשר לשמוע וגם השירים שלו ששר פעם נשמעים נורמאלי.

כש**יואב אשריאל** הציג את הריקוד "ערב בא", **גורית קדמן** סילקה אותו מההשתלמות. היא אמרה שזה חילול הקודש, שהוא לקח שיר ממצעד הפזמונים, מפסטיבל הזמר העברי הראשון ועשה לו ריקוד עם, שזה ממש מושחת. היום "ערב בא" זה ריקוד הריקודים, זה הריקוד הכי ישראלי, הכי "ריקוד עם" שאפשר לדמיין. אם כן, כמו ש"רדו" ביואב אשריאל, "רדה" הוא **בשלמה ממן** וזה בתורו "רודה" בי וככה הדברים האלה הולכים וקורים הלאה.

אני לא רוצה להיות חלק מהמשחק הזה ואני מקווה שאני לא אהיה. אני חושב שמה שקורה הוא שכל דור שלא יודע להתחבר להוויה העכשווית, נראה לו שמה שעושים היום זה לא בסדר ומשחיתים את הפולקלור ואני חושב שזה לא כך.

פולקלור="ידעם". הוא נוצר בכל רגע. הכוריאוגרפים של היום לוקחים את ההוויה שלהם, את היצירה שלהם. כמובן שהם שמים שם כל מיני נגיעות וצעדויות תימניות, מונחים כוריאוגרפים ותנוחות כוריאוגרפיות השייכים כולם לפולקלור הישראלי, אבל הם מכניסים גם רעיונות פולקלוריסטים יותר חדשים.

זה טוב, כדי שהחבר'ה הצעירים ימשיכו לרקוד ולא ייראה להם ביזארי. אם ימשיכו לרקוד את "הבה נצא במחול" הם יפסיקו לרקוד בלהקות. גם היוצרים עצמם רוצים לעשות דברים חדשים, להתחדש - לבטא את ההוויה שלהם.

אני היום מחבר ריקודים כמו שאני חושב שהם צריכים להיות מחוברים, כי אני עושה את ההוויה שלי של היום, אני לא אחבר ריקודים כמו שחוונו פעם, ומה שחשוב, שאני אשאיר לדורות הבאים, איך נראו החיים שלנו היום, זה פולקלור.

אני רוצה להראות להם מה קרה לי ב-2018 ובעוד עשרים שנה זה ייראה להם באמת משהו עתיק, מבחינה תנועתית ומוזיקלית. זה לגיטימי לגמרי ולא צריך להיבהל מכל השינויים והחידושים.

אם אנחנו נעמוד במקום, אנחנו נגמור את התנועה הזאת ולא יהיו יותר ריקודי עם. הכוח של ריקודי העם הישראליים הינו שהם כל הזמן מתחדשים. הם בועטים וזה היופי שלהם.

אני רואה את **מיכאל ברזלי** ואני מבסוט לאללה ממה שהוא עושה. אני אומר לו שמזל שהוא נכנס לתחום הזה, אחרת היינו כבר מתים, ואני אף טוען, שאחת הסיבות שאנחנו בעשור-שניים האחרונים לא מתקדמים בעולם ריקודי העם, לא גדלים ולא פורחים, זה דווקא בגלל שכל היוצרים שבאו אחרי, עושים ריקודים "כמו גדי ביטון".

סליחה על חוסר הצניעות, אבל זו לא הכוונה שלי. הכוונה שלי, שמאז היצירה שלי, הדברים לא התפתחו, והלוואי-הלוואי שהיו היום יוצרים שעושים ריקודי עם ומתאימים אותם לדור של ההיפ הופ, מתאימים אותם לדור של כל המוזיקה של סטטיק ובן אל, כדי שכולם ירגישו נוח לבוא, ואם היה יוצר שידוע לקחת תנועות של ריקודי עם, כמו שעשיתי ב"זהב" שם חיברתי תנועות של ריקודי-עם עם תנועות חדישות.

אם היו באים יוצרים צעירים מהתחום ה"היפ הופ" וה"מחול עכשווי", ויוצרים בתוך העולם שלנו, ריקודי העם היו ממשיכים להתפתח ולהביא צעירים. זו אחת הסיבות שצעירים לא מגיעים לתחום שלנו, בגלל שאנחנו נרדמנו בריקודי עם. אם יש יוצרים בתחום המחול העממי לבמה שכן יוצרים ריקודים עכשוויים ומשלבים דברים עכשוויים - הרווחנו.

שי גוטסמן

נולד בקיבוץ אפיקים. למד "תנועה ומחול" בסמינר הקיבוצים. בגיל 16 רקד בלהקת עמק הירדן ולאחר מכן בלהקת כרמון. רקד 8 שנים בלהקת בת שבע, ולאחר מכן בלהקת "Manhattan Ballet" שם גם עבד כמנהל חזרות בשני סידורים ליפן והונג קונג.

יוצר עצמאי וכוריאוגרף במוסדות מחול ולהקות בארץ ובעולם: להקת בת שבע, *Dance Kaleidoscope*, אינדיאנה. תיאטרון מחול רוטרדם בהולנד. *Korzo Theatre* האג, הולנד. *Introdans*, ארנהיים, הולנד.

שימש כמנהל אמנותי ומנהל כללי של "הורה ירושלים". מורה למחול עכשווי במגמות מחול בביה"ס לאמנויות בת"א, מגמת מחול קציר ברחובות וכמנהל אמנותי בלהקות המחול של נס ציונה. מביים, מפיק ומנהל אמנותי של אירועים, טקסים ומופעי מחול בארץ ובעולם.

לצערי מוסדות התרבות והגופים המתקצבים מחול, מתייחסים למה שהם מכנים "ריקודי עם" בזלזול רב וללא אבחנה בין הרקדה, לבין מחול עממי לבמה ופולקלור מקצועי, כפי שקיים במדינות ועמים אחרים בעולם.

כמנכ"ל הורה ירושלים ניסיתי לבסס את הורה ירושלים כמרכז ארצי, עולמי לפולקלור ישראלי מקצועי ולמסד "תיאטרון מחול ומוזיקה פולקלוריסטי ישראלי" שייצג את ירושלים ואת המדינה בעולם הרחב ויהיה בו גם ב"ס מיוחד לריקוד ולמוסיקה שיצמיח רקדנים ומוזיקאים ברמה הגבוהה ביותר.

לצערי ניסיונות אלה גרמו לכך שהנהלת הורה ירושלים, בעיקר החלק העירוני שבה, החליטו להפסיק את עבודתי בהורה ירושלים ובכך לסיים יוזמה זו.

אם מנהלי להקות המחול העממי לא היו צריכים להתמודד עם הצורך למשוך רקדנים, חלק מהשאלות שעולות בעניין לא היו נשאלות. תהליכי היצירה בכל תחומי אמנות הבמה הם בעיקר (אך לא רק) תוצר של השראה, מקור ליצירה, מצב הרוח בזמן היצירה, המניע ליצירה, המחויבות למסגרת מסוימת שאתה חייב בה להגיע ליצירה לפי נושא שהעמידו בפניך, מגבלות ותנאים המוצבים בפניו של היוצר ועוד...

ככוריאוגרף אתה מוגבל אף יותר, כי אתה צריך רקדנים וסטודיו לתהליך היצירה, עוד לפני המוזיקה ובפולקלור יש גם שירה שלצערי ממעטים לתת לה משקל בלהקות בארץ.

לכן, אם אתה עובד בגוף מקצועי שיש בו את התנאים המתאימים ליצירת מחול והוא בעל אוריינטציה פולקלוריסטית, מה שלא קיים בארץ, לא היה צריך להתחבט עם השאלות הקשורות למשיכת רקדנים ללהקה או נגנים וזמרים ואפשר היה להתמקד ביצירה עצמה והבאתה לקהל ואת הקהל להביא לראות את היצירה. אני חושב שיש קהל למחול הפולקלוריסטי המשלב

כששאלו את ח.ג. ביאליק "מה זה עבודה עברית?" הוא אמר ש"זה סנדלר הדופק מסמר בתל אביב ושר להנאתו שירים בעברית". הכוונה כאן היא שכשאתה שר שירים בעברית אתה חי את ההווה העברית ואתה עובד עבודה עברית.

זו אחת הסיבות, שאני חושב שהרבה יוצרים שלנו העוברים לחיות בחוץ לארץ, לא מצליחים כבר לחבר ריקודים שמתאימים לזמן ולקהל הישראלי. למרות שהם יוצרים מוכשרים, ברגע שעזבו את הארץ, מאוד קשה להם לחבר ריקודים בחו"ל. כי כשאתה לא חי את ה"הווה הישראלית" זה... אין מה לעשות - חייבים לחיות פה את ה"הווה הישראלית". אי אפשר להבין את המוזיקה העברית, מה שקורה פה ומה שמעניין את הדור, את ההווה, בלי לחיות כאן.

אם יואב אשריאל לא היה מתעקש לעשות את "ערב בא", אז היום לא יכולתי להבין את המציאות של יואב אשריאל באותם ימים. אני שמח שאני יכול להבין את ההווה שלו אז ואת זו של גורית קדמן, וגם לראות, בראי השנים, איך הדברים השתנו ביחס למה שאני עושה.

אני מקווה שעוד ארבעה דורות, אם יישארו ריקודי-עם, יוכל הדור של העתיד לראות איך השתנתה אני, יחסית לגורית קדמן ולדורות שקדמו לה. לכן אני חושב שזה טוב מאוד שאנשים עושים דברים חדשים.

אפשר לראות גם אצל להקות ה"מחול לבמה", שהם עושים גם דברים פולקלוריסטיים וגם יצירות המשלבות מחול מודרני. לפעמים הם מעיזים יותר ולפעמים פחות. כך גם אני בריקודי עם וזה בסדר גמור וככה דברים מתהווים.

גם לקהל קשה לבלוע משהו "אחר לגמרי", אבל אם לאט לאט אנו מכניסים עוד תנועה ועוד תנועה... כך הדברים מתהווים.

בארי אבידן, שטוען ש"היום אין הווה פולקלוריסטית ולא עושים דברים בפולקלור", הוא שכח שכשהוא עשה פולקלור והתחיל להעלות לבמה אביזרים שונים ולעשות מיני הצגות על הבמה, התחיל לעשות מזה תיאטרון, כולם בזו לו והוא אמר "לא, ואני רוצה להעלות בובה איתי לבמה, כי יש בזה קטע".

בארי עשה ועדיין עושה פולקלור. הוא הכניס דברים חדשים ומעניינים ולכן, לדעתי, הוא נכנס לתודעה של אנשים. רק בגלל שהיה יצירתי והכניס עולם אחר, שהיום רוב הכוראוגרפים משתמשים בנגיעות מתוך מה שהוא עשה, ואם זה לא היה, הם לא היו מתפתחים ולא היו מכניסים חידושים שלהם... כך תרבות מתקדמת ומתפתחת.

לצערי תמיד יש לנו את הנטייה לבעוט במציאות ולגדף את ההווה ולומר שכולם לא בסדר. זה מאוד מצער אותי. אנחנו עם כזה, שכל הזמן, גם אומרים שהדור החדש לא טוב והחיילים שלנו לא טובים ולא ציוניים, אבל האמת שהחיילים שלנו מצוינים ואנחנו הצבא הטוב בעולם.

והיצירה נוצרה בישראל אזי זה הוא ריקוד ישראלי. אם זה פולקלור, זה הזמן יגיד.

יצירה שיצרתי לפני 20 שנה בהורה ירושלים והיא עדיין נרקדת על הבמה, על אף שאני כבר לא שם, בפסטיבלי פולקלור כפולקלור ישראלי, אז סימן שיצרתי מחול ישראלי!

שוקי הופמן

התחילה לרקוד בלהקת "הורה ירושלים". לאחר הצבא למדה באקדמיה למחול, בסוף שנות ה-70 היתה למנהלת האמנותית של "הורה ירושלים". ב-1988 הקימה, עם בעלה שלומי, את ביה"ס הירושלמי למחול - "מחולה" שהפכה לשם דבר בכל הארץ. אחראית ל"גידול" אלפי תלמידים ועשרות מורים, כוריאוגרפים ומנהלים אמנותיים של להקות בארץ. תחת ניהולה הופיע "מחולה" באירועים וטכסים מרכזיים בארץ ובחו"ל - המכבייה, טכסי הדלקת המשואות בהר הרצל, תגלית, ועוד. הייתה בין השופטים בתחרויות המחול בפסטיבל ישראל. בשנת 2008 זכתה בפרס "יקיר ירושלים למחול".

קשה להגדיר מה זה מחול עממי ישראלי! אנחנו מדינה עם שלל תרבויות, עדות, והשפעות והדבר משפיע על היצירות הבימתיות ואף על הצעדים בריקודי העם שנהיו יותר מתוחכמים ואולי לעיתים מורכבים מידי. כארץ מפותחת, המחול מתפתח ומושפע משפת המחול בעולם ואין ספק שהדבר ניטמע ביצירות העכשוויות, כי הרי כולם רוצים להתקדם וגם לרצות את הרקדנים המגיעים עם רמה טכנית גבוהה יותר (הרבה מגמות מחול נפתחות בכל הארץ). על מנת למשוך רקדנים טובים, יש, כמובן, צורך גם לגעת במחול יותר עכשווי. אני כיוצרת של המחול הישראלי דוחפת את הדור הצעיר לשמר את הפולקלור לצד הריקודים המודרניים והעכשוויים.

הבעיה המרכזית שלנו היא חוסר ההתייחסות של כלי התקשורת!! הם לא מעבירים בצורה נאותה ומעניינת את התהליכים של עבודות הלהקות הישראליות המייצגות את ישראל בארץ ובעולם. לא משדרים פסטיבלים, לא

מוזיקה ושירה, במיוחד בתרבות הישראלית, שהיא מגוונת ושואבת צעדים, משקלים, משפטים מתרבויות מהן הגיע העם היהודי לישראל ומה"רב תרבותיות" שיש בקרב האוכלוסייה בישראל.

מניסיוני עם הורה ירושלים, ההופעות שלנו במקומות רבים בעולם כמו: בבודפשט, בפני שגרירים לכבוד יום העצמאות, בוורשה בתערוכת הספר העולמית, במוסקבה בכנס עולמי, הופעה שנערכה באולם צ'ייקובסקי, משכנה של להקת מוסייב, בברלין באקספו, בשנחאי באקספו, בטורונטו בכנס תירותי בין לאומי - בכל המופעים האלה, שהיו שילוב בין יצירות מופת מהרפרטואר העשיר והוותיק של הורה ירושלים, עם פולקלור ישראלי צעיר יותר שלי ושל יוצרים אחרים - כולן משכו קהל רב וזכו להצלחה גדולה. המחול הישראלי לבמה ראוי שיהיה לו קשר למקורות יהודיים, למקורות תנ"כיים והיסטוריים של עם ישראל, כמו שראוי שיהיה לו קשר לתרבות שהתפתחה בקרב יהודים בתפוצות ולהיסטוריה שלהם בקהילות ובתפוצות. חשוב שיהיה לו גם קשר למחול העממי שהתפתח בראשית ההתיישבות בארץ וליוצרי המחול הישראלי הראשונים כמו רבקה שטורמן או לאה ברגשטיין ששיתפה פעולה עם המשורר מתתיהו שלם בקיבוץ רמת יוחנן (שהתייחסו ביצירתם לחגים, למסורת, לצד החקלאות והתרבות החלוצית חילונית)

ובהמשך לברוך אגדתי ואחר כך ליונתן כרמון. בתור מנהלים אמנותיים של להקות שאינן להקות של חובבים (של נוער במיוחד), אנו חייבים ליצור אטרקטיביות ועניין, כדי למשוך אלינו את מיטב הנוער ואת המוכשרים שבהם בתחום המחול. קשה מאד לנתב בין שמירה על גוון פולקלוריסטי ישראלי לבין פופולאריות של המקום, אך זה ניתן וקורה בכמה גופים. לא ניתן להגיע לרמה מקצועית גבוהה ולמספר רב של רקדנים, אלא אם יהיה גוף מקצועי בתחום המחול והמוסיקה הפולקלוריסטי הישראלי בארץ, שיהווה מקור משיכה לרקדנים שמחפשים במה מקצועית. בימי כמורה וכמנהל אמנותי בהורה, גידלתי והבאתי מעל 20 רקדנים לבת שבע וללהקות מחול מקצועיות אחרות.

בנוסף להם היו עוד רקדנים מוכשרים ביותר, שרצו ויכלו להגיע, מתוך הסגנון העממי הישראלי, למקצועיות אבל רצו להישאר בתחום ה"עממי" כרקדנים מקצועיים, אך מאחר ולא ניתן בארץ להתפרנס כרקדן פולקלור, נאלצו לבחור בדברים אחרים.

פולקלור וכמו כן מחול ישראלי יכול להיות מוגדר שכך, אך רק לאחר שמבחן הזמן שם אותו במקום הזה. כששואלים אותי האם יצירה זו או אחרת היא ישראלית, תשובתי היא אם היוצר ישראלי, המוזיקה ישראלית

המחול הישראלי לבמה ראוי שיהיה לו קשר למקורות יהודיים, למקורות תנ"כיים והיסטוריים של עם ישראל, כמו שראוי שיהיה לו קשר לתרבות שהתפתחה בקרב יהודים בתפוצות ולהיסטוריה שלהם בקהילות ובתפוצות.

עצוב שהוועדות למיניהן מתקצבות רק רקדנים של להקות מודרניות המונות בדרך כלל עד 10 רקדנים ואין כל תקצוב ללהקות מחול פולקלוריסטיות המונות מאות רקדנים.

חגית זרגרי

בעלת תואר ראשון B.D. האקדמיה הגבוהה למוסיקה ומחול. רקדה בלהקת "קולבן דאנס" ובעלת הסטודיו למחול "אורות הבמה". מאחוריה שנים רבות של עשייה אמנותית בתחום הפולקלור הישראלי ובמחול מודרני. בשבע השנים האחרונות מנהלת אמנותית של להקות "הורה ירושלים", יוצרת וכוריאוגרפית.

אנו מתדיינים והוגים במחול אותו אנו מייצגים אך לדעתי הכותרת המובילה את הדיון מאוד לא מדויקת. מחול ישראלי הוא מחול אשר נוצר ע"י יוצרים ישראליים בכל (!) תחומי המחול והמופעים.

המחול הישראלי על כל גווניו זוכה להכרה בינלאומית. זירת המחול הישראלי שוקקת חיים, בועטת, מתפתחת, שואלת ומבקרת ואני לא לגמרי בטוחה שיש לשאלה הגדולה הזו מקום. ואם כן, ראוי שיישבו יוצרים מכל הקשת הרחבה הזו.

בתוך המחול הישראלי קיימת נישא האומרת שמה שאנו מייצגים זהו הפולקלור הישראלי. אז אולי כדאי שננסח מחדש את השאלה ונשאל עצמנו - פולקלור ישראלי מהו? האם יש לו מקום? האם אנו כיוצרים נאמנים בעשייה שלנו לפולקלור ישראלי?

היסודות שהונחו בארץ זהו לפולקלור ישראלי התבססו בימי החלוצים. גם היסודות שהונחו היו שאולים מהגולה. הריקוד בחברותא שהגיע מהתנועה החסידית, המוסיקה שהובאה ממזרח אירופה. הרי התאספנו על האדמה הזו וכל אחד הביא עימו את עולמו התרבותי במוסיקה ומחול לפי עדתו. לכן נכון להגדיר את המחולות הראשוניים הללו כמחול זהותי.

במחול הזהותי נשמרו האלמנטים השורשיים מוסיקלית ותנועתית. כך התגבשו להם ריקודי העם שלדעתי הם הבסיס. אפשר לראות בריקודי העם סילבוס תנועתי שלם שמהווה בסיס לריקודי פולקלור ישראליים.

לימים התגבש והתפתח הפולקלור הישראלי לבמה. נלקחו אלמנטים מקוריים ושוכללו לתוך תבנית כוריאוגרפית, לריקוד נתפר בגד בימתי מאפיין, הרקדנים היו בעלי יכולת טכנית גבוהה וזה מה שהבדיל את הפולקלור הישראלי לבמה מריקודי העם, אשר בהם טמונה הרוח,

דרך עבודה של כוריאוגרפים שצמחו ויוצרים בארץ וכל זאת בתואנה שזה "לא מעניין את הציבור..." חוסר שיווק בטלביזיה ובעיתונות "מחביאים" את התוצר והעבודה החשובה של הבאת הפולקלור לעם דרך התקשורת.

עצוב שהוועדות למיניהן מתקצבות רק רקדנים של להקות מודרניות המונות בדרך כלל עד 10 רקדנים ואין כל תקצוב ללהקות מחול פולקלוריסטיות המונות מאות רקדנים.

אורן הללי

כוריאוגרף ויוצר למחול ישראלי לבמה. מנהל אומנותי של הלהקה הייצוגית של הטכניון ושל מרכז המחול הישראלי. התחיל לרקוד בבית הספר בויאר בירושלים אצל בארי אבידן ובהמשך אצל יונתן כרמון. היה שליח ריקודים לדרום אמריקה מטעם ההסתדרות הציונית העולמית ומכבי עולמי. שימש מנהל אומנותי של להקות הקהילות היהודיות בגרמניה - הללויה במחול. ניהל את תחום המחול, התרבות, הפסטיבלים וההפקות ב"הבראיקה" סאו פאולו, ברזיל. ייסד ופעל כמנהל אומנותי של להקות עירוניות בארץ - חולון, כפר סבא, נתניה, הרצליה, תל מונד ועוד...

שמירה על זהות המחול הישראלי העממי חשובה בעיני מאד. המחול הישראלי העממי נוצר בהתהוות אשר החלה עוד לפני קום המדינה והמשיך להתפתח במשך שנים ארוכות. המחול הישראלי שאב השראה מסגנונות מחול עממיים ממדינות שונות, אך לאורך כל הדרך היה רצון ומטרה לכוון לסגנון ייחודי, ישראלי, עממי, שלנו.

לצערי עם השנים, כוריאוגרפים מתחום המחול הישראלי התחילו לשלב טכניקה קלאסית או מודרנית בריקודים, זאת במטרה להעשיר את הריקודים, או רצון לפתח את הסגנון, או כדי לעניין את הקהל. המוטיב הזה הולך ומתעצם עם השנים.

אני חושב שהתעצמות התופעה פוגעת מאד בתחום ובשימור הייחודיות של הפולקלור הישראלי האותנטי. אם נמשיך כך יישאר המחול העממי הישראלי לבמה, לכל היותר, כזיכרון ישן ויפה שאינו קיים עוד. כולי תקווה שכל מי שיש לו יד והשפעה בעניין יהיו שותפים לחשיבה ולתיקון העניין למען כולנו, למען העבר המפואר שלנו בתחום ולמען הדורות הבאים.

[בחזרה לתוכן](#)

**לצערי עם השנים,
כוריאוגרפים מתחום המחול
הישראלי התחילו לשלב
טכניקה קלאסית או מודרנית
בריקודים, זאת במטרה
להעשיר את הריקודים, או
רצון לפתח את הסגנון, או
כדי לעניין את הקהל**

**המחול הישראלי על כל
גווניו זוכה להכרה בינלאומית.
זירת המחול הישראלי שוקקת
חיים, בועטת, מתפתחת,
שואלת ומבקרת ואני לא
לגמרי בטוחה שיש לשאלה
הגדולה הזו מקום**

השורשים, הטעמים וכל מי שחפץ ליבו יכול לרקוד אותם. כולנו יכולים לזהות ריקוד פולקלוריסטי לבמה ולהבדיל אותו מריקוד ששייך לז'אנר הרחב של מחול ישראלי בו משולבים אלמנטים מודרניים קלאסיים ועכשוויים. ישנם ריקודי פולקלור בהם יש אלמנטים עכשוויים

משולבים ועדיין בתוצר השלם הם יותר פולקלוריסטיים. זו באמת מלאכת מחשבת.

עלינו להגביל את עצמנו אם התחייבנו ליצירת ריקוד פולקלוריסטי. וכן, יש מקום לזה ולזה.

אצלנו ב"הורה ירושלים" קיים רפרטואר עתיק ומפואר של מחולות עדתיים לבמה שנוצרו ע"י מיטב הכוריאוגרפים, כל אחד לפי התמחותו. בזכות אותם כוריאוגרפים נרקדים ריקודים אלה על הבמות מזה 60 שנה. הצעדים, הליטושים עוברים בתורה שבעל פה מדור לדור. זה הקסם והתמצית של הפולקלור. הוא תורה, שורשים, מקורות. אנו שומרים על הריקודים הללו. אלה הם נכסי צאן ברזל. לצידם אנו בונים יצירות חדשות. חלקן עכשוויות ברוח ישראלית וחלקן נאמנות לפולקלור הלאומי והעולמי. אבל כשמתקיים פסטיבל מחול, מופע, או תחרות, כדאי שנדע להגדיר ולהבחין בין פולקלור ישראלי ומחול ישראלי.

ירון מישר

הקים בשנת 1983 את "רוקדים" - המרכז לתיעוד, שימור והנגשה של כל ריקודי העם הישראליים. ערך הקלטות לאלפי שירים המושמעים בכל ההרקדות עד היום. צילם למעלה מ-5,000 צילומי הדרכות והדגמות של הריקודים. עורך ומפיק של מגזין רוקדים-נרקודה. מנהל את אתר "רוקדים".

רב השיח בפסטיבל אשדוד כוון כולו אל להקות המחול העממיות. המשתתפים היו כולם כוריאוגרפים מובילים בלהקות של היום. עם זאת, יש קשר הדוק בין מה שנאמר שם לבין מה שאנו חווים ב"ריקודי עם".

לעניות דעתי, ההרקדות והלהקות של ריקודי העם, הינן חלק מ"המחול הישראלי" כולו. לפני כ-20 שנה הוכנס השם "מחול ישראלי" בהקשר של ריקודי עם, אולי במטרה להרחיב את המושג "ריקודי עם", לתת לו משמעויות נוספות (לעיתים אחרות), לתת לו "שיק" צעיר ולפתוח את ריקודי העם לכיוונים חדשים. יתכן אולי אפילו לבדל אותו ממה שנתפס עד אז בציבור כ"ריקודי

עם". המונח אומץ בשמחה גם על ידי רוב להקות המחול הפולקלוריסטי בארץ (לא כולן).

בעבר, כאשר צפינו בלהקות המחול של **יונתן כרמון**, **גברי לוי ז"ל**, **יואב אשריאל** ואחרים, יכולנו לומר בביטחון מלא כי אלה ריקודי עם ישראליים. התלבושות, הצעדים, המבנים הבימתיים, המקורות והמסרים - הכל התבסס על המקורות של עם ישראל על ריקודים שנקדו בהיסטוריה הרחוקה והקרובה, בגלות (בארצות ערב ובאירופה) ובארץ ישראל, החל מהעלייה הראשונה ואילך.

כוריאוגרפיות אלה היו מבנים, תכנים ומסרים של בניין הארץ, התיישבות, שיתוף וקיבוץ גלויות (חקלאות, דיג, טבע, חסידות, דבקות, ערבי, מזרחי, תימני) - כל מה שהיה חשוב בשנים הראשונות להקמת המדינה. כשלהקות אלה הופיעו בחו"ל היה ברור לכולם שהן מביאות פולקלור ישראלי, שהן מביאות דברים אותנטיים מן העבר וההווה של ישראל והיהדות.

הרקדנים של אותן להקות היו חלק חשוב מהחוגים וההרקדות של ריקודי העם ולכן הקשר בין הלהקות וההרקדות, בין מה שהעם רקד ומה שהלהקות רקדו, היה עמוק וחזק ביותר.

בשנות ה-70 וה-80, הוקמו להקות רבות, כמעט לכל עירייה, מועצה מקומית ומתנ"ס. הכוריאוגרפים המובילים היו רקדנים מוכשרים שרקדו בעיקר אצל כרמון והריקודים שיצרו היו בהשראתו.

בהמשך החל להיווצר בידול וריחוק בין רקדני הלהקות לבין הרוקדים "ריקודי עם". הרקדנים של הלהקות המחול, ברובם, כבר לא רוקדים בהרקדות העממיות. הם משקיעים בלימוד טכניקה ובהעלאת הרמה ויכולת הביצוע. חלקם מגיעים לרמה של רקדנים מקצועיים.

הכוריאוגרפיות מציבות היום רף גבוה יותר ודרישות גבוהות מהרקדנים. הכוריאוגרפים מחפשים דברים חדשים, מאתגרים, שונים, ייחודיים. הרקדנים שואפים לטכניקה ורמת ביצוע גבוהה הרבה יותר מבעבר, הם רוצים למשוך רקדנים איכותיים וקהל צופים רב ומגוון.

שלמה ממון מוסיף: "להקות מחול רבות מעלות היום מופעים בהם התנועות מבוססות על תנועות מקוריות של מחול מודרני, קלאסי ואוניברסאלי. תנועות אלה אין להן כל קשר לתנועה הבסיסית והמקורית של ריקודי

בהם יסודות, קשרים וטעמים מהדברים המיוחדים שלנו, אלה העושים אותנו יהודים וישראלים.

זאב קרן

המנהל האמנותי של "פסטיבל מחול יזרעאלי" המתקיים בחג השבועות. כוריאוגרף ומנהל אמנותי של להקת המחול "אלון יזרעאל", "רוקדים גן יבנה", להקת "הורה מטה אשר". הקים כמפעל חיים את להקת המחול הייצוגית של נצרת עילית "האירוס הנצרתית". היה שותף במשך 5 שנים בהפקת אירוע יום העצמאות של הקהילה היהודית בפרנקפורט, גרמניה. חבר בדירקטוריון הישראלי של המועצה הבינלאומית לפסטיבלי פולקלור ואמנות עממית הס.י.א.ו.ף. ושל מעט"ף - המרכז הישראלי לחילופי תרבות עממית ופולקלור. הוזמן ללמד כוריאוגרפיה בארץ ובעולם (רוסיה, אוקראינה, גרמניה, אנגליה ובלארוס)

פולקלור=ידע עם. "ערכו המרכזי של הפולקלור הוא בכך שתהליך היווצרותו נפרס על פני היסטוריה ארוכה". בפולקלור אין אלמנטים של מחול מודרני (אם זה מודרני זה לא פולקלור. ראה לעיל). אם הריקוד מבוסס על משפטים מהמחול המודרני ומלווה במקצב כל שהוא ובשיר ישראלי, כל רקדן מודרני מרחבי העולם יצליח לבצע לא פחות טוב מהרקדנים הישראליים. אבל שום מבקר מחול לא יגיד שזה פולקלור ישראלי. בעניין הזה לפני מספר שנים הוזמנתי, יחד עם שלמה חזיז ז"ל ובליווי של דוד סיבור (מאמן שחיה שהיה לאמרגן המוציא להקות ישראליות לפסטיבלים ברחבי העולם) לכנס פולקלוריסטים מאירופה שהתקיים בפראג, צ'כיה. בכנס נכחו כ-200 אנשי מחקר פולקלורי מרחבי היבשת ולהקות מחול מקומיות שהופיעו בפניות שונות במלון שבו נערך הכנס. מבלי יוצא מהכלל, בכל פאנל בו נערכו דיונים על "המחול הפולקלורי לאן?" בו השתתפנו, זכינו למקלחת צוננים (בנימוס רב), על שהלהקות הישראליות הזניחו את המחול הישראלי הפולקלורי... באמרם: "היום לא ניתן לזהות להקה ישראלית כישראלית - לא בריקוד ולא בלבוש".

העם. הקומפוזיציות על הבמה, המבנים והצורות - גם הם לקוחים מהבלט המודרני והקלאסי מה'היפ הופ' והג'אז ואינם מבוססים כבר על המבנים היסודיים של ריקודי העם - המעגל, השורה של הדבקה והזוגות".

אפשר וכדאי ליצור ריקודים חדשניים ובעלי מעוף ואף ליצור תנועות חדשות ומקוריות. אבל חשוב מאוד שהן יהיו מבוססות על התנועות הבסיסיות והפולקלוריסטיות הלקוחות מריקודי העם והמחול העממי לדורותיו.

אז איך נגדיר מופע פולקלור? מה עושה מופע של מחול למופע "פולקלור"? האם נוכל לומר שהיצירות של אוהד נהרין, נועה ורטהיים, רמי באר, ענבל פינטו ואחרים - הינן "מחול ישראלי"? ודאי שכן! האם הן "פולקלור ישראלי"? ודאי שלא! ההגדרות חמקמקות מאוד, זה אינו שחור/לבן ובכ"ז אנסה להצביע על מאפיינים לפולקלור:

1. הנושא, התוכן, המסר שהריקוד מביא חייב שיהיה בו משהו מההיסטוריה של העם, מהחגים, מהמסורת, מהתרבות הקיימת, מההווה היומיומי של החברה, מהלך הרוחות בחברה, מהיחסים בין מרכיבי החברה ועוד...
 2. התנועות, המבנים, הקומפוזיציות - המכלול התנועתי הינו כזה שכמעט כל רוקד יכול לבצעם אולי לא ברמה גבוהה מאוד כמו רקדני הלהקות, אך בכ"ז יכול לבצעם.
 3. המוזיקה ישראלית, מנגינות ושירים בעברית, שחוברו בארץ ומושמעם ברדיו ומושרים בפי האנשים.
 4. הרקדנים-המבצעים אינם מקבלים שכר, זו אינה פרנסתם. הם משתדלים להיות מקצועיים אך לא מקצוענים...
- מובן הטיעון לפיו, כדי להביא רוקדים צעירים ללהקה, יש לתת להם ריקודים מאתגרים עם התנועות שהם רואים בטלוויזיה ובסמארטפונים. "אם לא נדבר בשפתם לא יהיו לנו רוקדים צעירים..." ומתוך ש"לא לשמה" בא "לשמה".
- כשלמדתי בשנות ה-70 בקורס מדריכי ריקודי עם, למדנו שריקודי שורות הינם אמצעי למשוך את הצעירים והמתקשים כדי שיצליחו וירצו לרקוד, ואז, כאשר "תפסנו" אותם, לימדנו אותם ריקודי עם אמיתיים. כיום, לצער, ריקודי השורות כבר אינם רק "מבוא" אלא הפכו לחלק מה"לשמה".

אני חושב שריקודי עם ו"פולקלור" אינם רק כף ובילוי. יש בהם גם מסר, יש כאן ציונות. העיסוק בפולקלור מחייב יותר ויש בו ערך מוסף שאין בסוגי המחול האחרים. "פולקלור" זו שליחות חברתית, תרבותית ואולי אף היסטורית. על הכוריאוגרפים מוטלת החובה "לחפור", לנבור ולחטט במקורות היהדות, ההיסטוריה, התרבות, השורשים שלנו כאן בארץ ישראל כמו גם במאפיינים תרבותיים עכשוויים אותם אנו חווים בחיי היום-יום, וליצור ריקודים שיהיו גם חדשניים ונוצצים אך שיהיו

על הכוריאוגרפים מוטלת החובה "לחפור", לנבור ולחטט במקורות היהדות, ההיסטוריה, התרבות, השורשים שלנו כאן בארץ ישראל, ובמאפייני התרבות העכשוויים ומהם ליצור את ריקודי הפולקלור.

בכל פאנל בו נערכו דיונים על "המחול הפולקלורי לאן" בו השתתפנו בחו"ל, זכינו למקלחת צוננים, על שהלהקות הישראליות הזניחו את המחול הישראלי הפולקלורי... באמרם: "היום לא ניתן לזהות להקה ישראלית כישראלית - לא בריקוד ולא בלבוש".

הטלוויזיה, על בילוי עם חברים, להיות מחויב לעבודה מאוד קשה, תובענית, אינטנסיבית - עלי לעניין אותו. החיפוש אינו קל. אני מאמינה שעלי לשמר את הפולקלור הישראלי אחרת לא נדע מהיכן הגענו ולכן אנו הולכים, אך חייבת להיות גם עדכנית. האיזון והמינון הזה הוא אחד האתגרים הגדולים שלנו כיוצרים.

ימי דליה חלפו, גם ימי ריקודי הרועים / החקלאים / הבוצרים כבר לא מדברים אל הנוער ולקהל הצעיר. הנושאים גם הם משתנים והופכים להיות כאלה הנוגעים בהווה הישראלית העכשווית.

אני מקפידה להשתמש במוזיקה ישראלית, בנושאים הנוגעים לנו, מחפשת מוטיבים תנועתיים חדשים שלא יהיו מובהקים כ"היפ הופ", "מודרני", "ג'אז"... אך הם משתלבים בריקוד כי מטבע הדברים המוזיקה העכשווית לא תמיד משתלבת עם צעדת "שיכול חילוף".

במופעים השנתיים שלנו המופע יהיה מורכב מסגנונות שונים, אך תהיה בו תחושה של חדשנות. כשאנו נוסעים לחו"ל מזהים אותנו מיד כלהקה ישראלית. המוזיקה, גם אם היא עכשווית, מביאה מקצב ואנרגיה שהוא ישראלי וייחודי לנו. תמיד אשלב פולקלור ישראלי, גם אם הוא עם שירים ישראליים יותר עכשוויים כמו שיריהם של נורית הירש, של יורם טהרלב, של כוורת, משינה... ולצידם אשלב ריקודים עם אפקטים ואלמנטים חדשניים יותר. הקהל יוצא בתחושה של ערב מאוד מגוון ומרתק.

אינני מתיימרת להיות נושאת הדגל של שימור הפולקלור הישראלי הישן, אך מאמינה שחשוב לשלבו ברפרטואר הלהקה במינון כזה או אחר, באופן שיותאם לדור הרוקד החדש.

ליאור תבורי

התחיל לרקוד בילדות ובנעורים אצל **אורן הללי**. בגיל העשרה הצטרף ללהקת כרמון. בהמשך רקד בלהקות מחול מודרני מקצועיות בארץ. מנהל אמנותי וכוריאוגרף של להקות הורה רעים-חולון, חבצלות-נתניה.

המחול הישראלי בעיניו. קשה מאד לגייס רקדנים - בנים ובנות ללהקה ששמה מתחיל ב"הורה". הדימוי נתפס כמיושן, זקן, לא סקסי.

פעולות ההיחייאה לתחום צריכות לבוא מלמעלה, ממשרד התרבות שיקנה יוקרה ומקום ללהקות בסגנון כזה ויקים להקת מחול לאומית שתופיע בעולם כמו להקת כרמון בעבר.

אנו מנסים למשוך ילדים וילדות לרקוד את הדברים המסורתיים. ריקודי פולקלור. דרכם אנו מסבירים על המלחינים, המשוררים, המבצעים ועל היוצרים הישראלים. המוסיקה תמיד תהיה בעברית. אנחנו מלמדים אותם

שלמה חזיז ואנוכי ניסינו להצדיק את המחול שלנו המושפע גם מכל העליות שהתקבצו בארץ. בקצה השולחן ישיבה גברת מכובדת (סגנית שר התרבות הצ'כי) שהנידה ראשה: "שכחתם שהפולקלור שלכם נזכר עוד בימי התנ"ך מרים אחות משה ובנות ישראל יצאו במחולות, אתם הראשונים שהמחול שלכם מוזכר. היכן הריקודים החסידיים שלכם? היכן המחול התימני היהודי המיוחד, והיכן ריקודי האדמה שהיו לכם...? על פניו נראה ששכחתם את זה".

דגנית רום

מגיל 5 רקדה מחול קלאסי, לאחר מכן מתעמלת שנים רבות. בגיל 15 הצטרפה ללהקת "פעמי אביב" בהדרכתו של **יואב אשריאל**. לאחר הצבא למדה במכללה לחינוך גופני ע"ש וינגייט והתמחתה במחול. במשך הלימודים רקדה בלהקות מחול מודרני, אתני ופולקלור הישראלי. לאחר הלימודים, לפני 30 שנה, פתחה להקת מחול קטנה וצנועה במשגב, בגליל המערבי. במשך כ-15 שנה יש בלהקות משגב כ-320 רקדנים בכל הגילאים עם צוות של 5 כוריאוגרפים ומנהלת אדמיניסטרטיבית. משמשת כמנהלת האומנותית של להקות "משגב" כבר 30 שנה.

אני מגדירה את עצמי כ"כוריאוגרפית של מחול ישראלי". להקות המחול היום, ובוודאי ב-20 השנים האחרונות - רוקדות מחול ישראלי. ומהו מחול ישראלי בעיניך?

המחול הישראלי, כמו כל אומנות, מבטא מיקרוקוסמוס של החברה בה הוא מתקיים. לכל חברה יש עבר, הווה ועתיד. בכל אומנות נמצא התייחסויות לשלושת תקופות הזמן.

כשנבקר במוזיאון נמצא יצירות מן המאות הקודמות, מהמאה האחרונה, לציודן יצירות עכשוויות שהקהל כבר מקבל וקל לו איתן ויצירות שעדיין לנו כצופים קשה להכיל, כי הן מקדימות את זמנן...

חשוב בכל אומנות לשמר את העבר, לגעת בהווה של החברה באותו זמן נתון ולהסתכל קדימה. כך אני נוהגת ככוריאוגרפית. יש לי ברפרטואר ריקודי עדות, ריקודים השייכים לז'אנר של ריקודי ההורה ויש לי גם הרבה ריקודים עכשוויים, יצירתיים, כאלה היוצאים מהקופסא ומעניינים את הנוער והקהל.

דור הרקדנים היום הוא דור שונה מרקדני העבר. כדי לשמר את להקות המחול, לעניין את הנוער, לגרום לו לעזוב את הסמארטפונים, לוותר על רביצה מול

החיפוש אינו קל. אני מאמינה שעלי לשמר את הפולקלור הישראלי אחרת לא נדע מהיכן הגענו ולכן אנו הולכים, אך חייבת להיות גם עדכנית. האיזון והמינון הזה הוא אחד האתגרים הגדולים שלנו כיוצרים.

פעולות ההחייאה לתחום צריכות לבוא מלמעלה, ממשרד התרבות שיקנה יוקרה ומקום ללהקות בסגנון כזה ויקים להקת מחול לאומית. שתופיע בעולם. כמו להקת כרמון בעבר.

את המסורת תוך שימוש באלמנטים יותר עכשוויים. חלק מהרפרטואר עושה שימוש בעולם המחול המודרני הכולל קפיצות מיוחדות וקומפוזיציות. לכל להקה, בכל גיל, יש ריקודים מאד עממיים כמו ריקוד עדות, ריקודי תנ"ך, הווי הארץ ולפעמים דברים יותר עכשוויים לשירים שאנו מקווים שיישארו איתנו, יעמדו במבחן הזמן ויישארו לאורך דורות רבים.

ד"ר רונית תמיר

רקדנית, מורה למחול, מרצה ומדריכה פדגוגית במסלול היצירתי לגיל הרך בסמינר הקיבוצים ובמכללת דויד ילין. במשך שנים לימדה מחול במערכת החינוך ובמסגרות אחרות. תואר במחול מהאקדמיה למוסיקה ומחול ותואר בחינוך מהאוניברסיטה העברית, תואר שני מ-*Teachers College Columbia University* ודוקטורט מאוניברסיטת לסלי בבוסטון. הופיעה עם להקת כרמון, להקת הורה, להקת הסטודנטים ובלהקת קולאג' בבוסטון.

נולדתי אל תוך עולם ריקודי העם הישראליים ואני נושמת אותו מאז. האהבה הגדולה והתחביב הפכו עד מהרה למקצוע ואני כיום גם מורה ומכשירה מורים עם אמונה חזקה בכוחו החינוכי של המחול וריקודי העם בפרט. התשוקה הזו קיימת בכל תחומי עיסוקי.

כרקדנית שגדלה בלהקות המחול המובילות בארץ כמו להקת כרמון, להקת הורה ירושלים ולהקת הסטודנטים ירושלים, אני כבר על הבמה שנים רבות ועד היום חברה בלהקת הורה ראשונים.

אני גם רוקדת פעילה בהרקדות ונהנית מההרקדות בשעות הפנאי שלי. אני יכולה להביא נקודת מבט רחבה על ריקודי העם גם מצד הכבוד הגדול למקומי תנועת ריקודי העם ולחזון שעמד לנגד עיניהם אבל גם עם ראייה מפוכחת של שלל המציאות ושל השינויים העוברים על התרבות הישראלית ואשר ללא ספק משפיעים גם על תחום ריקודי העם. אין דרך להתעלם מהם וצריך למצוא את המינון הנכון בין המשכיות לשינוי.

בהסתכלות על מחול עממי בעמים אחרים, המחול העממי הישראלי הוא מאוד אחר. הוא לא מסורת של

בהסתכלות על מחול עממי בעמים אחרים, המחול העממי הישראלי הוא מאוד אחר. הוא לא מסורת של שנים ודורות. הוא צעיר ואולי בגלל זה דינמי וחי ונושם.

שנים ודורות. הוא צעיר ואולי בגלל זה דינמי וחי ונושם. יש שיגידו שבשל כך הוא אינו פולקלור "אמיתי". אני דווקא רואה בכך יתרון. חשוב שלא נשאר רק עם העבר כי הוא כבר לא נמצא בלב הצעירים כמו בתחילת הדרך. מצד שני חשוב שנזכור, נלמד, וננחיל את העבר כבסיס ללימוד ההווה ולחשיבה על העתיד.

בעיני, יצירה עממית ישראלית מתייחסת ליצירה מוסיקלית ישראלית, נעשתה על ידי יוצר ישראלי שמכיר את התרבות הישראלית, היא מתייחסת למנגינה ולמילים וכן לשפה התנועתית המחוברת לישראל.

אני מאמינה שחשוב מאוד ללמד את ריקודי העם כבר מהגיל הצעיר לתת לדור הבא את תחושת השייכות והחיבור לאחד הסמלים המרכזיים של העם שלנו. מצד שני למשוך ולחבר אותם גם ליצירות עכשוויות יותר ולעשות את השילוב הנכון תוך כדי לימוד ההיסטוריה דרך המחול והחיבור של הריקוד העממי הישראלי למדינת ישראל.

עבור הרבה מהסטודנטים שאני מלמדת הריקודים זכורים מבית הספר הרוקד בכיתה ג'. הפרויקט הזה צריך להיות חובה בכל מסגרת חינוכית.

קשה ולא נכון בעיני לעצור את הדינאמיקות המתרחשות סביבנו אבל עם חשיבה מושכלת ומאוד מכבדת לעבר.

מערכת רוקדים-נרקודה משתתפת בצערם של

משפחת לוי עם מותו של גברי לוי, איש מחול וספורט, איש חזון ועשייה

פנינה קליין והמשפחה, במות האב בנימין אניס

טקס פרסי המחול הישראלי

אלכס הובר

פרס מפעל חיים | ריקודי עם

מושיקו הלוי

פרס מפעל חיים | ריקודי עם

יונתן כרמון

פרס מרקיד השנה | ריקודי עם

ירון כרמל

פרס היוצר | ריקודי עם

שלמה ממן

לראשונה בישראל התקיים טקס פרסי המחול הישראלי, המוקדש כולו לתחום המחול העממי "האוסקר למחול ישראלי" יצא לדרך.

המחול העממי בישראל: ריקודי עם ישראלים ומחול לבמה - תורם במשך שנים תרומה משמעותית למפת התרבות הישראלית והעולמית. הריקודים מופצים באין ספור מדינות ונלמדים בהתלהבות רבה על ידי יהודים ונוצרים כאחד. בכך תורם המחול העממי להפצת תרבות ישראלית מחוץ למדינת ישראל, ונציגו הם למעשה שגרירים מצטיינים של ישראל בעולם.

הטקס, בחסות **משרד התרבות והספורט והשרה מירי רגב**, נערך בפסטיבל אשדוד ובו הוקירו לראשונה, וחילקו פרסים, לאנשים שמאחורי העשייה הזו.

אבי לוי, המנהל האמנותי של פסטיבל אשדודאנס: "הטקס החדש הוקם על מנת להביא לקדמת הבמה את תחום המחול הישראלי ובכך להוקיר את האנשים המשפיעים

בתחום, על תרומתם לעידוד היצירה וטיפוח אהבת המחול הישראלי בקרב הציבור הרחב. בכוונתנו להפוך טקס זה למסורת בכל שנה באשדודאנס".

קטגוריות השיפוט נקבעו בשני תחומים: **א. מחול עממי ישראלי לבמה וב. ריקודי עם.** בוועדת השיפוט בראשות **אלי מזרחי** ישבו הכוראוגרפים **אורן הללי**, **לוסי ממן ומוטי וקנין**. השופטים נעזרו בשאלון שיצא לוותקי התחום בו הם התבקשו לבחור את תגלית השנה

בריקודי עם, את יוצר השנה בריקודי עם ואת הזכאי לפרס מפעל חיים.

צוות המנחים: **יעל בר, זוהר וקובי מחט**. מנהל אמנותי של הטקס: **גדי ביטון**.

פרס מפעל חיים בסך 10 אלף שקל הוענק לכוריאוגרף והבמאי האגדי **יונתן כרמון** על תרומתו הרבה לאורך השנים לעיצוב עולם המחול הישראלי.

הכוריאוגרף **יונתן כרמון**, בן 87, החל לרקוד בנערותו,

גדי ביטון מסביר

מושיקו הלוי, חתן פרס על מפעל חיים והילה מוקדסי, תגלית השנה

הקהל באולם. בשורה הראשונה זור המייסדים - מקבלי תעודת ההוקרה

בתפקיד זה עד שנת 2000. ב-2004 זכה בפרס מפעל חיים מטעם משרד החינוך והתרבות, וב-2008 זכה בפרס לנדאו. בעקבות עבודתו בפריז, צורף גם למסדר האמנויות והספרות הצרפתי.

מענקים בסך 2,000 שקל הוענקו לכל זוכה בקטגוריות מובילות בתחומים של ריקודי עם ומחול לבמה.

מחול לבמה:

ריקוד בסגנון הורה: **איציק כהן**. שם הריקוד: "עת קציר העומר" ריקוד ההורה הטוב ביותר בתחום המחול העממי-ישראלי לבמה, ביצוע: להקת "צבעי מחול", חדרה. עיבוד מוסיקלי: **דן ציפורי**, ניהול הלהקה: **סמדר מור**. ריקוד העכשווי הטוב ביותר "לך אלי תשוקתי", בביצוע להקת אורות הבמה כוריאוגרפית: **לירן זכריה**.

ריקודי עם:

פרס מפעל חיים ריקודי עם: **מושיקו הלוי**; תגלית השנה: **הילה מוקדסי**; יוצר השנה: **שלמה ממון**; מרקיד השנה: **ירון כרמל**.

הריקודים הטובים ביותר: ריקוד הזוגות הטוב ביותר - "קח אותי"; ריקוד המעגל הטוב ביותר - "בבוא יומי"

בטקס סגור שנערך לפני הטקס הרישמי הוענקו תעודות הוקרה למייסדי המחול העממי הישראלי על תרומתם המשמעותית להנחת תשתית למחול העממי ועל עשייתם העניפה בקידום התחום בארץ ובעולם.

והפך לדמות מרכזית בעולם המחול הישראלי המתהווה בשנותיה הראשונות של המדינה. באמצע שנות ה-50 הוזמן להקים את הלהקה הלאומית לריקודי עם, ממנה צמחה גם "להקת כרמון". הלהקה, ששילבה פולקלור עם סגנונות נוספים כמו בלט ומחול מודרני, הופיעה ברחבי העולם, ובין היתר השתתפה בתוכניתו הפופולארית של אד סאליבן בארצות הברית.

מוזיקאים ישראלים רבים שיתפו פעולה עם הלהקה, בהם **שושנה דמארי**, **אילן ואילנית**, **מייק בראנט** ואחרים. הלהקה פעלה (עם הפסקות) יותר משלושים שנה. כרמון שימש כיועץ האמנותי של אולם אולימפיה בפריז, החל מסוף שנות ה-60 ועל פני כשלושים שנה. ב-1988 הוזמן יונתן כרמון להיות המנהל האומנותי הראשון של פסטיבל המחולות בכרמיאל. הוא שימש

כנס המחולות הארצי לבתי ספר בחינוך המיוחד לחינוך המיוחד

דוד בן-אשר

צילומים:
דוד בן-אשר

הרקדה המונית בסוף הכנס

בין הרוקדים ילדים ונערים, בנים ובנות ברמות שונות של מוגבלות שכלית התפתחותית ולקויות פיזיות שונות, רבים מהם על כיסאות גלגלים ומוגבלי תנועה. חרף המגבלות יצרו המורות מופעים מרשימים ויפהיים. היו כוריאוגרפיות במעגלים, בזוגות, בשורות ובווריאציות אחרות. כל המחולות לצלילי שירים עבריים מקוריים וידועים, כמו "הורה" של יורם טהרלב, "אל הדרך" של נורית הירש, "חי" של אהוד מנור, "עוד יהיה טוב בארץ ישראל" של שייקה פייקוב וכו'.

מירי יגל: "פעילות גופנית לבעלי צרכים מיוחדים הינה כורח חיים. רבים מהם מוגבלי תנועה ואנו מוצאים דרכים לאפשר שיפור התנועה והיכולות המוטוריות באמצעים שונים. הליכות בוקר, עבודה עם מכשירים,

כנס המחולות הארצי לבתי ספר בחינוך המיוחד נערך לרגל שנת ה-70 למדינה במרכז לב הפארק ברעננה ביום חמישי ה-26 באפריל, 2018. היה זה כנס ראשון מסוגו, פורץ דרך, שופע רענונות, כישרונות ריקוד וכוריאוגרפיה, שמחת חיים, אופטימיות ושובה עין ולב.

למעלה מ-400 משתתפים תלמידי החינוך המיוחד עם מלוויהם מילאו את האולם הגדול על פרקט הריקודים ואת היציעים הנלהבים.

הכנס נפתח במצעד דגלים בברכת ראש העיר איתן גינזבורג ובנוכחות פרופ' ישעיהו "שייקה" הוצלר ממכללת וינגייט יחד עם תלמידי לחינוך גופני המותאם לילדים במערכת החינוך המיוחד, נציגות אוניברסיטת ליטא לספורט LSU הרקטורית ד"ר דיאנה רקלייטינה וג'וראט פוזריינה, נציגי אגף הספורט רעננה, מפקחי החינוך המיוחד ונכבדים אחרים אשר העניקו גם תעודות כבוד לתלמידים הזכאים לקבל תעודות זהות בשנה זו - שנת ה-70 למדינה.

**לראשונה בישראל כנס מחולות
ארצי לבתי ספר מהחינוך המיוחד.
400 משתתפים מרחבי הארץ.
מפעל חינוכי רווי שמחת חיים, ועם
הרבה טעם של עוד.**

המארגנות מימין אפרת, דוריה, אופיר, שיראל

היוזמה והארגון לכנס זה באה מבי"ס אגם ברעננה בניהולה של אפרת וינברג, המורה לחינוך גופני אופיר שינוטר-לזר, הרכזת החברתית שיראל לזרוביץ, המורה דוריה ברדיצ'בסקי ובתמיכתה של מירי יגל - מדריכת מחוז מרכז לחנ"ג בחינוך מיוחד, במשרד החינוך.

בזו אחר זו עלו קבוצות רוקדים של בתיה"ס ממקומות שונים בארץ - שירת הלב, איזי שפירא, פסיפס וכרמים, לוטם, סאלד, אגם וזיו ומרכז המחול רעננה (מופע אורח).

תחושת נוחות והרגשת שותפות מלאה וחיונית כל-כך", מדגישות המארגנות, הרוח החיה באירוע, **אופיר לזר ושיראל לזרוביץ'**, שניכר בהן שהן רוות נחת והתרוממות רוח.

בסיום המופעים עלו כל המשתתפים, יצרו מעגלים-מעגלים ונערכה הרקדה המונית מדהימה לצלילי שירי ארץ ישראל וגם לשיר המיוחד של הגיספנים "ישראל שלי", וריקוד שחובר במיוחד לחגיגות ה-70 למדינה על ידי **גדי ביטון**.

ולאור ההצלחה, אני שואל את השתיים האלה, האם האירוע היפה והמכונן הזה, חד פעמי הוא, או תחילתה של מסורת?

"לא רק שכנס המחולות הזה ייהפך למסורת, אלא שאנו נשאף להרחיב, לשתף עוד ועוד, להגיע לעוד יישובים ובתי הספר, ליצור תנאים להקמת קבוצות ריקוד רבות ולהפוך את הכנס הזה לפסטיבל מחולות ארצי ואפילו בעתיד גם בינלאומי כמו פסטיבלי מחולות בארץ ובעולם".

הערה: כנס המחולות הארצי לבתי ספר בחינוך המיוחד השני "חגיגה בלבן" בסימן "רוקדים באחדות- בעבר בהווה ובעתיד" יערך ביום חמישי, ה-30 במאי, 2019 ב-10:30.

הקהל צופה במופעי הכנס

משחקי כדור, תרגילי כוח, שחיה והנה כאן גם ריקוד עם הרבה שמחת חיים".

"תלמידי החינוך המיוחד בדרך כלל ספונים בבתי הספר שלהם, ומעט נפתחים לפעילויות חוץ נרחבות. כאן ניתנת להם ההזדמנות להיחשף לקבוצות רבות באירוע פומבי, בהשתתפות מאות כמותם. ההתלהבות והאווירה השמחה והפתוחה מרחיבה דעת ויוצרת

תודה לקמפ בתנועה

ברצוני להביע את הערכתי לכל אלה שברכו אותי בספר היפה שהוקדש לי בקמפ בתנועה על הזכיה במפעל החיים. כמו כן, לכל אלה שברכו אותי באופן אישי במשך המחנה ובמיוחד לאלה שבאו למפעל זה להשתתף בשמחתי.

בנוסף היה לי הכבוד להשתתף בהכרת ובהוקרת תרומתו הגדולה והמגוונת לאוצר רקודי העם שלנו לידידי היקר, שלמו ממך.

תודה מיוחדת לאבנר נעים וירון כרמל אשר בחיבה עודדו אותי לאורך המחנה. כמובן, הרבה תודות לגדי ביטון והצוות מאחורי הקלעים על מפעל מדהים וביצוע כה מושלם.

באהבה לכל הרוקדים והמשתתפים.

הבה נצא במחול!

דני עוזיאל

100
רוקדים

גיליון 100 ינואר 2019

ריקוד החודש

טוב כזה

ריקוד: עופר אלפסי

קשוב לרוקדים ולא לפגוע ברעיו המדריכים כי טוב "שם טוב משמן טוב" וחבר קרוב מאח רחוק. בחו"ל ובחוגים שלו ריקודיו מוכרים ונרקדים באהבה... למקומות אחרים אין לו זמן להגיע ללמד... אולי כשיצא לפנסיה.

[ההרקדות שעופר מקיים כיום](#)
[הריקודים שעופר חיבר](#)

על הריקוד טוב כזה הוא מספר:

רמה זכרה לברכה, הייתה שחקנית תיאטרון וזמרת מוכרת מאוד. הכרתי אותה בסרט סטודנטים (רמז) ומאז נהיינו חברים. היא כתבה את השיר טוב כזה... ממש לפני מותה, ובקשה ממני לעשות לו ריקוד.... לא ידעתי שהיא חולה בסרטן וזמנה קצוב... במבט לאחור כל השיר מדבר על זה שטוב כזה לא ישוב לעולם. חיברתי את הריקוד והתאמתני את תנועות הריקוד לשיר, תנועת "עצור" עם היד, צעדים איטיים ומשב רוח עם הידיים ועוד כמה התאמות לשיר... רמה אהבה מאוד את הריקוד ואף עשינו קליפ משותף. זה הזיכרון הטוב ביותר שיש לי מרמה מסינגר ז"ל.

<https://www.youtube.com/watch?v=vsBT34Yhzm8&feature=youtu.be>

טוב כזה

צורה: מעגל

משקל: 4/4

מבנה: בית אחד 2 חלקים

כיוון תנועה: נכ"ש

חלק א': הפנים למרכז המעגל.

1-4 העברת משקל לימין לפנים למ"מ, תוך הושתת היד בתנועת "עצור" למרכז; משקל חזרה לשמאל תוך פניית ציר על שמאל שמאלה; אותו הדבר עם הפנים החוצה, מסיימים עם הפנים למ"מ.

8-5 העברת משקל לימין; לשמאל; צעדה תימנית מהירה בימין לאחור.

12-9 העברת משקל לשמאל; לימין; צעדת חילוף בשמאל בשיכול לפני ימין ימינה על קו המעגל.

14-13 סיבוב ימינה על קו המעגל בשלושה צעדים החל בימין ושהייה.

עופר אלפסי, נולד במרץ 1969 (או-טו-טו) (יובל שנים - מזל טוב), גרוש ואב לשני ילדים מקסימים - **גל** בן ה-13 וחצי ו**ניב** בת ה-12. לריקודים הגיע במקרה (או שלא במקרה), כשהשתחרר מהצבא ב-1991, דודו, **מוטי אלפסי ז"ל**, היה אז בשלילת רישיון נהיגה וביקש ממנו להסיע אותו מידי ערב להרקדות. כך מצא עצמו עופר נוסע ערב ערב להרקדות בדרום... עין גדי, סופה, רעים ועוד כמה קיבוצים.

כמובן שעופר הצטרף למעגל ומהר מאוד רכש הפרטואר מכובד. קולו של מוטי מלמד את הריקודים חקוק בזיכרונו עד היום.

כעבור שנתיים-שלוש של ריקודים נרשם עופר לקורס מדריכים ובשנת 1995 סיים את הקורס למדריכים (נקרא אז אולפן) בבית המלין בתל אביב, שנמשך אז שנתיים. מאז... מזה 23 שנה, מדריך ומרקיד עופר 5 פעמים בשבוע, נוסע למחנות רבים בחו"ל ומתפרנס בכבוד. עופר מעיד על עצמו שנוהג להקפיד על הפרטואר מגוון ישן וחדש ועל לימוד ברור ומדויק. משתדל להיות

"עצור הכל,
תקפא בשבילי
את הרגע
עמדו סופות,
עצרו יצורי הים
טוב מזה
לא יהיה לי
אף פעם
טוב כזה
שוב לא יחזור
לעולם..."

100
רוקדים

גיליון 100 ינואר 2019

- 16-9 כמו 8-1 חוזר שנית.
 18-17 צעד בימין ופנייה ימינה (הפנים כלפי ח"מ);
 הנחת אצבעות שמאל שמאלה.
 20-19 כמו 18-17 החל בשמאל תוך פנייה שמאלה
 (פנים למ"מ).
 24-21 העברת משקל: לימין; לשמאל; סיבוב ימינה על
 ק"מ בשלושה צעדים ושהייה, החל בימין.
 28-25 סיבוב שמאלה על ק"מ בשלושה צעדים החל
 בשמאל ושהייה. צעדה תימנית מהירה בשמאל
 לאחור.
 32-29 הפנים למ"מ: 4 פעמים הנחת עקב ימין לפנים
 למרכז המעגל.
 36-33 כמו 4-1 בחלק א', רק עם אצבע צרדה בשיכול
 ידיים לפנים במקום תנועת "עצור".
 40-37 ימין למרכז מעגל תוך התרוממות עליה; חזרה
 לאחור בשמאל; צעדת כפיפה מהירה לאחור
 בימין; סגירת ימין ע"י שמאל.
 72-41 כמו 32-1
 74-73 כמו 40-39.

- 16-15 סיבוב שמאלה על קו המעגל בשלושה צעדים
 החל בשמאל ושהייה.
 20-17 ימין ימינה על קו המעגל תוך התרוממות על
 אצבעות; שיכול חילוף מהיר בשמאל ימינה;
 שמאל בשיכול לפני ימין ימינה ופניית ציר על
 שמאל שמאלה.
 24-21 צעדת חילוף בימין בשיכול לפני שמאל שמאלה
 על קו המעגל; צעדה תימנית מהירה בשמאל
 לאחור.
 32-25 כמו 24-17 אל מרכז המעגל והחוצה. הצעדה
 התימנית המהירה בשמאל לאחור כאשר הפנים
 למ"מ.
 64-33 כמו 32-1 חוזר שנית

חלק ב': על ק"מ הפנים נכ"ש

- 4-1 שיכול בימין; שיכול בשמאל; צעדת חילוף על
 קו המעגל בימין.
 8-5 שמאל מונפת לפנים תוך הנחת עקב שמאל
 (פעמיים); צעדה תימנית מהירה לאחור בשמאל.

**"רמה כתבה
 את השיר טוב
 כזה... ממש
 לפני מותה,
 ובקשה ממני
 לעשות לו
 ריקוד...
 לא ידעתי
 שהיא חולה
 בסרטן וזמנה
 קצוב...
 במבט לאחור
 כל השיר
 מדבר על זה
 שטוב כזה לא
 ישוב לעולם"**

טוב כזה

מילים: רמה מסינגר

לחן: דניאל סלומון ואריק אביגדור

עצור הכל, תקפיא בשבילי את הרגע
 עמדו סופות, עצרו יצורי הים
 טוב מזה לא יהיה לי אף פעם
 טוב כזה שוב לא יחזור לעולם.

תיקח אותי לעיר חדשה, לא נודעת
 תשאיר אותי עד סוף הימים במדבר
 עצור הכל, לפני שהשמש גוועת
 עצור הכל עכשיו כשעדיין אפשר.

אני ממשיך, עלי לשים פעמי
 ממשיך מכאן, הרוח בעקביי
 ואין לי זמן אחר, רק זה שממהר
 אני ממשיך, תדביקי את צעדיי.

תפסיק הכל, עצור בשבילי את הרוח
 נמכור הכל ביום ובלילה נברח
 קח אותי רחוק למקום בטוח
 קח אותי למקום שהאל כבר שכח.

אני ממשיך...

עמוס אורן

באדיבות אתר הבמה:
www.habama.co.il

ההורה עם ה"היי"

לזכרו של גברי לוי ז"ל

המדינה באותן שנים. הוא טיפח את השילוב בין המחול האמנותי, הבלט הקלאסי והמודרני, לבין הפולקלור היהודי והישראלי, לדעתי מגיע לו פרס ישראל".

ככוריאוגרף עצמאי היה ממונה על להקת פיקוד הדרכה, ראשונה מסוגה בצה"ל, שבה שירתו חיילים וחיילות רוקדים. הלהקה התקיימה עד 1976, כשהרמטכ"ל רפול פירק את הלהקות הצבאיות. אז הקים עם שמואל צמח את להקת "שלום", הפעילה עד היום, ומתאימה את שמה לשנת הפעילות השוטפת. הלהקה מסיירת באופן קבוע בעולם, התחילה עם שמונה זוגות רוקדים ב-77, ומונה היום 16 זוגות.

התרבות הישראלית תזכור את גברי לוי ז"ל, מחלוצי הריקוד והמחול הישראלי העממי, שהלך לעולמו לפני מספר חודשים והוא בן 80, כאחד משגרירי הפולקלור הישראלי המצטיינים בעולם, מי שהפך בפעילות שנפרשת על פני 65 שנה את כל ההורה ההיא עם ה"היי" לייצוגית.

אל המחול התוודע לוי מגיל צעיר במסגרות החברתיות של בית הספר היסודי ותנועת הנוער. בגיל 15 רקד בלהקת הפועל בפתח תקווה בהדרכת יואב אשריאל.

את הלהקה ניהל האמרגן יליד מלאבס שמואל צמח (שנפטר גם הוא השנה) ולימים הפך אותה ללהקת הגדנ"ע, או בשמה האחר "עלומים" שאותה הדריך יונתן כרמון, תלמידה של מיה אברטובה.

"עלומים" הייתה אבן דרך במחול העממי הישראלי ולמודל לכל הלהקות שבאו אחריה, בהן להקת ההסתדרות ולהקת כרמון שיצאה ממנה. לוי היה אחד מרקדני הלהקה בהופעת הטלוויזיה ההיסטורית בתוכנית האירוח של אד סליבאן ב-1958, והתחביב הפך לעיסוק המרכזי של חייו. כעשרים שנה עבד עם כרמון. היה מנהל להקתו בסיורה בעולם. "כל מה שאני יודע למדתי מכרמון", אמר לא אחת. "הוא האדם שהשפיע עליי יותר מכל אחד אחר והיה המורה הטוב ביותר שלי. למדתי ממנו הכל על במה, מחול, כוריאוגרפיה, אסתטיקה והעמדת מופע. הוא הכניס בי את התשוקה להתקדם. למדתי ממנו גם מה לא לעשות - להישאר תמיד בגבולות הידע והיכולות שלי".

בלהקת כרמון הכיר גברי את רעייתו, לאה לב-גורן. ביחד הולידו שלושה ילדים ואחד עשר נכדים. "הייתי בה רקדן, אסיסטנט, מנהל, אחראי לחוזים הכספיים וגם כוריאוגרף לעת מצוא. טיפלתי בהכנת הריקודים על פי השיטות של כרמון ולעתים ידעתי את הצעדים עוד לפני שהוא עצמו חיבר אותם".

ב-73, אחרי שמונה שנים בהן ניהל את הגרנד מיזיקל של כרמון באולימפיה בפריז, נותקו הקשרים המקצועיים בין השניים. ועם זאת עד יום מותו חלק לוי שבחים לכרמון: "בזכות להקת כרמון נעשה המחול העממי הישראלי שגריר התרבות הטוב ביותר של

מי שרקד אצלו היה בנאדם

"אהבתי את היצירה וכבר מגיל צעיר הייתה לי הרוח להלהיב אנשים ולהוביל אותם אחריי. תמיד הייתי ראש קבוצה", סיפר לי בראיון שקיימנו חודשים ספורים לאחר שמלאו לו 80.

"המופעים היו בנויים על פי הנוסחה שטבע כרמון - מחולות על נושאים ושירים מוכרים. שירי חגים ועדות, שירי תנועות נוער, שירים מרוסיה, שירי ארצישראל, מחרוזות מלחינים ידועים כעמנואל זמיר, נעמי שמר, סשה ארגוב ודובי זלצר".

בין הרקדנים שלו לאורך השנים היו משה אפרתי, יורם כרמי והזמרת עפרה פוקס. ובין הזמרים שהופיעו עם הלהקה בעולם היו יפה ירקוני, אריק לביא, דני גולן,

גברי לוי, מקור: אוסף פרטי באדיבות המשפחה

מועצות פועלים ומוסדות שונים, בפריפריה במיוחד, עם להקות צוותא בעמק יזרעאל, הגליל המערבי ושער הנגב, להקת הדרים ברחובות, בית הגפן בחיפה ו...עוטף עזה בשנותיו האחרונות. כמו כן ביים טקסי פתיחה של שתי מכביות, כינוס הפועל אחד, לא מעט פסטיבלים זמר ואפילו הצגות תיאטרון (המחזמר "סלאח שבת" ו"כובע הקש האיטלקי").

מר כדורגל

בפתח תקווה, עיר הולדתו, גברי לוי נחשב מר כדורגל. כאוהד הפועל בימיה היפים ניסה לשחזר אותם בסוף שנות השמונים. גם ההיכרות שלי איתו נולדה בכדורגל. אני כמנהל קבוצת ילדים במכבי דווקא והוא אבא של גיא, אחד משחקני קבוצת הילדים המקבילה בהפועל. התנופה והכריזמה בהן ניהל את הפועל פתח תקווה הובילה את המועדון לזכייה בארבע סגנויות בליגה ובגביע מדינה אחד. פעילות מוצלחת שהובילה אותו למלא את תפקיד יו"ר ההתאחדות לכדורגל, מבלי שזנח, ולו לרגע, את עבודתו ב"שלום". "תמיד הייתי איש ספורט", אמר לי. "שחית, רצתי, שחקתי. אולם ריקוד היה כל חי". על תרומתו לכדורגל הישראלי תוכלו לקרוא במדורי הספורט. הם גם מתארים את מזוג המוחספס שהוביל אותו לא אחת לעימותים מתוקשרים, שונה לחלוטין מתוכנו הרך. אדון גברי ומר לוי. את הקשר בין עיסוקיו השונים ידע גברי לוי לאתר בדברים שכתב: "המחול וגם הכדורגל הם שאו, בידור. הכדורגל הוא הבידור הגדול ביותר בעולם. מי שעוקב היום אחרי הכדורגל העולמי וצופה בכוכבי-על, רואה וירטואוזים הרוקדים על המגרש. הם מבצעים צעדים ותנועות שגם לרקדנים מקצועיים קשה לעשות. ההבדל, בין השאר, הוא שהשחקן מבצע זאת מול יריב, ואם הוא חלילה נכשל, הוא 'זוכה' מיד לשריקות בוז, בעוד הרקדן מופיע על הבמה וזוכה בדרך כלל למחאות כפיים...". במקרה או לא, ריקוד וספורט מרכיבי דמותו של גברי לוי, הם גם תחומי האחריות של מירי רגב, שרת התרבות והספורט. מעניין אם היא תנצל את החיבור, את תרומתו לתרבות הישראלית, בפריפריה ובכלל, להנצחת זכרו של גברי לוי ברמה ממלכתית.

בעז שרעבי, ששי קשת, ירדנה ארזי, שלומית אהרון ולהקת **הכל עובר חביבי**. בהופעות השוטפות בארץ שרו איתה **אופירה גלוסקא, שלוה ברטי, חדווה מלר** ועוד. גברי עצמו רקד גם כן ב"שלום", בשנותיה הראשונות: "בשיאי כרקדן הייתי עושה שלושה סיבובים באוויר תוך כדי קפיצה. אי אפשר להאמין עלי עכשיו, אבל שנים עשיתי סאלטות ופליק-פלאקים על הבמה".

מיצחק גרציאני, המנהל המוזיקאלי של הגרנד מיוזיקל באולימפיה, למד לנצח על תזמורת. "הייתי עושה גם קונצים. מוסיף צעדי מחול, פירואטים תוך כדי, והקהל - במיוחד באמריקה - היה משוגע על זה". אולם בגיל 30 החליט לפרוש בנימוק של עייפות והתמקד בכוריאוגרפיות ובניהול אמנותי. "אני מדריך קשות. לא קל אתי, אבל כל מי שרקד אצלי יצא בנאדם".

"שלום" הייתה להקת המחול הישראלית הראשונה והיחידה שהופיעה בקהיר וברבת עמון, כמו כן הופיעה בפני הנשיא פורד ודרך קבע כמעט בבית הנשיא בירושלים. אולם הגדול בהישגיה האמנותיים הייתה הופעתה בתכנית האמנותית של האירוויזיון הראשון שאירחה ישראל, ב-1979, הופעה שזיכתה את גברי לוי בהכרת התודה של הציבור ובפרסי ורד הכסף וכינור דוד.

האירוויזיון היה מנוף לקידום הופעות להקת "שלום" בעולם בעשורים שלאחר מכן. בעקיפין, אם לא במישרין, הופעה זו הכשירה את הקרקע לכוריאוגרף **מייקל פלאטלי** להציג את המחול האירי בתפארתו, בתוכנית האמנותית באירוויזיון '94, בקטע מעבר שהוליד את להקת "ריברדנס", ושנה מאוחר יותר את המופע "לורד אוף דה דנס".

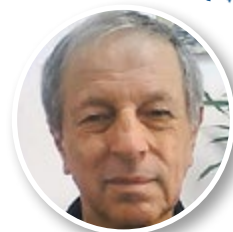
מראשית דרכו בפתח תקווה ועד יומו האחרון הפיץ לוי את בשורת הפולקלור ברחבי הארץ, בחסות עיריות,

**"אהבתי את היצירה
וכבר מגיל צעיר
הייתה לי הרוח
להלהיב אנשים
ולהוביל אותם
אחרי". תמיד הייתי
ראש קבוצה"**

גברי לוי, מקור: אוסף פרטי באדיבות המשפחה

קורס מדריכי ריקודים לאוכלוסיה עם צרכים מיוחדים

עדי חבד, יו"ר
ארגון הרוקדים

ברכות למסיימי הקורס

קורס זה נולד מתוך חלום של איש שהיה לו חזון והצליח לזהות צורך במדריכים לאוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים מתוך כוונה להרחיב את מספר המשתתפים בחוגים השונים. איש זה הזמין אותי לצפות ולהתרשם בהרקדה לאוכלוסיות בעלות מוגבלות קשה, ותוך זמן קצר נקוו דמעות בעיניי... אי אפשר היה להישאר אדיש לשמחתם של הרוקדים בהרקדה זו ולהבין עד כמה אושר ושמחה פעילות זו ממלאת אותם ועד כמה הם משתדלים לרקוד נכון ועל פי הצעדים המתבקשים. לאיש שעמד מאחורי כל זה קוראים **עדי אתירם** ובאמת מגיעות לו על כך כל התשואות שבעולם!! עדי אתירם כתב חוברת הדרכה מכובדת לקורס ורתם אותי לעניין במטרה להביא לפתיחת קורס בהקדם האפשרי ובתשלום של המשתתפים במחיר הנמוך ביותר.

לשם כך ערכנו "מרוץ מטורף" של פגישות עם גופים אקדמיים, עם הביטוח הלאומי, עם יו"ר ארגון המרקידים ועם בעלי תפקידים רבים ונוספים והכל במטרה להביא לכך שיתקיים קורס למדריכים ברמה טובה מאד, במקום מתאים ונוח ובעלות יחסית נמוכה למשתתף.

ההשקעה הייתה עצומה, אך לקראת הסוף נאלצתי לפרוש מהטיפול בנושא. עדי לא ויתר והצליח להביא את הפרויקט לסיימו המוצלח.

אני מקווה שקורס זה הינו הסנונית הראשונה המבשרת את בואו של האביב, שכן הכלי הזה הנקרא "ריקודי עם" יכול לחולל פלאים ולסייע מאד בתחום השיקום של אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים.

אני סומך על עדי אתירם שהצליח, עם קורס זה, לפרוץ את הדרך, שימשיך במסורת זו ויתרום ככל יכולתו לפיתוח הענף למען האנשים הזקוקים לתשומת לב וליחס מיוחד ויוצא דופן.

מחמאות מלוא החופן לציפי אתירם אשתו של עדי אשר תמיד נמצאת מאחוריו ועוזרת לא בכל. בקשה אחת לי אליכם: חוץ מהידע הטכני והניסיון שצברתם, תביאו עמכם את כל הלב, הנשמה והסבלנות שאתם יכולים לגייס למען האוכלוסיות האלה הזקוקות לכל החום והאהבה שניתן להעניק להם בריקודי העם המותאמים עבורם.

בהצלחה ובאהבה גדולה ממני

Ola, Aviva, Mimi Kogan, Avital Efrat, Ruth Bar, Tzuri

Chaviva, Chaim, Edwin, Merav

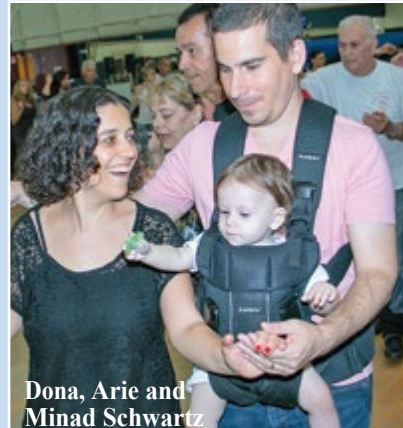
Rachel Damti, Se'adia Amiashi, Eyal Karabelnik, Shmulik Bar On, Moshe Oron, Chaim Shtrikberger, Magi Amishai

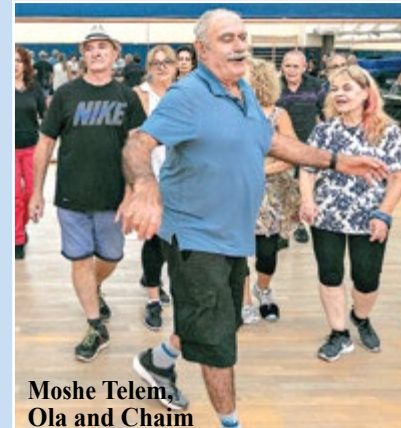
Anat Geva, Ruti Bar, Ada

Se'adia Amishi, Yael Yakobi, Merav Geva Klein, Rika Kokus

Dona, Arie and Minad Schwartz

Moshe Telem, Ola and Chaim

Marco Ben Shimon and The Dancers

”שבת של שושנים” יומולדת 7 עדיין אוחזים ידיים במעגל

בחולון, וכאן האירוע מצא את ביתו במשך 7 שנים. כל השותפים מרקידים בתורם, ריקודי מעגלים, זוגות ודבקה בסבבים של 30 דקות. ההרקדה נפתח עם ריקודי עם בינלאומיים מ-10:00 עד 11:00, ומ-13:00 עד 14:00. **אידית קרבליניק** וחברים נוספים אחראים על האוכל המוגש בשפע בשעה 13:00. לאורך היום ניתן להתכבד בכבוד קל.

והנה מה שאומרים הרוקדים בפייסבוק: ”הרקדת הנוסטלגיה ואמצע הדרך הייחודית, האיכותית והמגוונת ביותר בארץ”, ”הרקדה ארץ ישראלית בתמהיל ייחודי וקסום שאין כמוהו”, ”אי אפשר להבין עד כמה ההרקדה ייחודית ומיוחדת עד שאתה משתתף בה בעצמך”. כאשר צילמתי את האירוע ”יום ההולדת ה-7 לשבת של שושנים” הבחנתי והתרשמתי מכך שהרוקדים ממש מחפשים ושואפים לחיבור הנוצר באחיזת ידיים במעגל, ואת זה ניתן לראות בתמונות.

מאוגוסט 2011, בשבת השנייה של כל חודש, מתכנסת במרכז הפיס הקהילתי בחולון, קבוצה גדולה של אוהבי ריקודי עם, מדריכים ויוצרים מכל הארץ במפגש שכולו עונג של ריקודי עם ועמים נבחרים, ריקודים ותיקים ואמצע הדרך, במעגל, זוגות ודבקות. **חיים צמח, משה אורון, אייל קרבליניק ואשר ויצמן** מובילים את ההרקדה. הרעיון לפתיחת הרקדת ”שבת של שושנים” עלה בשיחות ומפגשים בין משה אורון וחיים צמח. על רקע אהבה בלתי מתפשרת לפולקלור הישראלי כפי שהיא באה לביטוי בריקודי העם והרצון לשמר אותה. הם הבחינו בשינויים המתחוללים בתחום שכללו מכול אינסופי של ריקודים חדשים, שדחקו את ריקודי השורשים לפינה. **חיים צמח:** ”הרגשנו את הצורך לקדם ולשמר את הרוח, האווירה, הרפרטואר המקורי, תחושת החברותא ובעיקר את הריקודים שנוצרו במהלך השנים”. ואשר ויצמן אחראי לחיבור עם מרכז הפיס הקהילתי

תרבות בכרמיאל...

פשוט להתפעל

12 אולמות קולנוע

עשרות בתי קפה, פאבים ומסעדות

פסטיבל המחול הבינלאומי ה-32

מרכז הבילוי והקניות הגדול בצפון

היכל תרבות עם 800 מקומות

למעלה מ-100 אירועים ומופעים בשנה

מופעי "לילות חמישי"

כרמיאל. מרכז החיים בגליל

MACHOL EUROPA 42

4TH to 8TH August 2019

Machol Europa is Europe's leading Israeli dance camp with participants from the UK, Cuba, South America, the USA, the former Soviet Union, Eastern Europe, Hong Kong, Turkey and Israel expected this year!

Teachers:

Shmulik Gov'ari

Rafi Ziv

Yaron ben Simchon

Ilai Szpiezak

Plus:

Dado Kraus
(Stage Choreography)

Moshe Telem
(Nostalgia)

For 2019, we have a stunning new dancer-friendly venue with upgraded accommodation for all. There is even a discount if you book early! So just visit <http://www.idi.org.uk> and go to the Machol Europa page to book on-line.

ללמוד ריקודי עם זה מסוכן?

מי יגומר על ציוד ההרקדה שלך כשהוא לכד?

מי מגן עליך במקרה תביעה נול הרוקדים שלך?

מי ידאג לך אם לא תוכל לרקוד?

מי יתפור לך תכנית פנסיה על-פי מידותיך?

אתה מלמד צעדי ריקוד...? אתה צריך צעד בטוח

גאה להציג בשבילך צעד בטוח!
תכנית ביטוח מיוחדת לחברי ארגון המדריכים לריקודים עם

ביטוח ופיננסים

רח' המייסדים 22, ת"ד 104, בנימינה 30500
דואר אלקטרוני: rap_insr@rap-bit.co.il

נייד: 050-9789719, טל: 04-6388052, פקס: 04-6288798

מחול פסטיבל כרמיאל

חגיגת המחול הגדולה של ישראל!

2-3-4 ביולי 2019

3 ימים ואילוף של אהבה, גנוּעָה, אוסיקה וצבע

כרמיאל. מרכז החיים בגליל